

L I E T U V I Ų

# DIENOS



MARIJA RUDIENĖ, BALFO PIRMININKĖ

LITHUANIAN DAYS

JUNE

1974

1974 M. BIRŽELIO MĖN.

L I E T U V I Ų  
**DIENOS**  
LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., — Hollywood, Calif. 90029  
Telefonas: 664-2919

1974, birželis Nr. 6 (145)  
Eina XXV metai  
June, 1974 No. 6 (145)  
Volume XXV

Redaktorius / Editor  
DALILA MACKIALIENĖ

Anglų k. Redaktorius / English Editor  
ALFONSAS A. MILUKAS

Atsakomasis red. - Leidėjas / Publisher  
Administratorius / Circulation Manager  
ANTHONY F. SKIRIUS

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę. Signed or initialed articles do not necessary reflect the opinion of the editors or of Lithuanian Days magazine.

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį. Republication of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source.

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIŲ", LEISTU 1946-49 M.  
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN", PUBLISHED 1946-49.

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.  
If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will be renewed automatically.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.  
Published monthly, except July and August.

Atskiro nr. kaina \$1. Single Copy \$1.

Prenumerata metams \$10.00 bet kuriame pasaulio krašte. Subscription \$10 per year in any country of the world.  
Garbės prenumerata / Honorary subscription \$15.00.

"Second Class Postage Paid at Los Angeles, California"

TURINYS / CONTENTS

Laisvės liepsna. ....	3
V. Kasniūnas, Marija Rudienė lietuvišk gyvenimo didžiame sukuryje. ....	4-6
Bruno Markaitis, SJ., Niekas neturi didesnės meilės. ....	7
J. Janušaitis, Chicagos lietuvių choras "Pirmyn" išdainavo 65 metus. ....	8
M. Makrickas, Bernas. ....	10
A. Pagramantis, Du eilėraščiai apie moteris. 12	
A. Pužauskas, Mylėkime ne žodžiais, bet darbais. Balfo 30 metų sukakčiai. ....	13
Vl. Paiūra, Balfo tvirtovė prie Pacifiko. ....	14
Komp. Aleksandro J. Aleksio sukaktis. ....	15
Žurnalistikos premija — VI. Būtėnui. J. J. ..	15
Komp. Giedros Gudauskienės III-jo koncerto Chicagoje proga. ....	76
J. Janušaitis, Užbaigsime milijoną. ....	18
Nauji leidiniai. ....	18

ENGLISH SECTION

A Questioning of Smoothness, by J. Tininis. .	20
M. K. Čiurlionis' biographical film.A. A. M. ..	21
Lithuanian Cultural Activities in Canada ...	22

Lietuviškos Radijo Programos. ....

LD Prenumeratorių žiniai

Visi 1974 m. "Lietuvių Dienų" prenumeratoriai, nežiūrint, kad jie būtų anksčiau atsilyginę, turi teisę gauti už pusę kainos dvi mūsų išleistas plokšteles: Liet. kompozitorių dainų rečitalis — Stasės Klimaitės Dainos ir Poezija ir proza — Keturi autoriai — P. Andriušis, Bern. Brazdžionis, A. Gustaitis ir St. Santvaras.

Abi plokšteles užsisakydami prenumeratoriai gauna tik už \$5. (LD atnaujinimo vokelyje pažymėta "už plokšteles"). Kas prenumeratą esate jau atsiuntę, prašome siųsti tik čekį, pažymėję "už plokšteles", adresu: 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, Calif. 90029.

"Lietuvių Dienų"  
METINIS PIKNIKAS

Šiemet įvyksta rugsėjo 15 d., Burbanke, Calif., nuolatinėje vietoje.

Piknike, kaip ir ankstesniais metais, bus skirstomos burtų keliu dovanos skaitytojams. Dovanų šiemet ypatingai gausu: 16" spalvotas Zenith TV aparatas, dailininkės A. Tamošaitienės paveikslas; daug knygų ir plokštelių. Išsigiję iš anksto bilietus, mesigailėsite.

Speciali dovana bus skiriama tik į šį pikniką atsilankiusiems.

Pikniko metu gera proga susitikti su žurnalo leidėjais, redaktoriais ir skaitytojais bei spaudos rėmėjais, kurių visuomet prisirenka gausiai net iš tolimiausių vietų. Tat iki pasimatymo! Adm-ja



VIRŠELIAI / COVERS

Pirmasis / Front Cover

Marija Rudienė — lietuvių visuomenės veikėja, dirbusi Vlike, Alte Bendruomenėj ir kt., dabartinė Balfo pirmininkė.

Daugiau — žiūr. 4, 5 ir 6 puslapiuose.

Mrs. Marija Rudis, Chicago, Illinois.

The multiple activities of Mrs. Maria Rudis in Lithuanian public life are obviously motivated by her supreme desire to serve the interest of her Lithuanian fatherland and the freedom of its nation. Happily she has accomplished much in pursuing her lofty goals.

Mrs. Maria Rudis, as we see in this issue (pages 4-6), is the incumbent President of the United American Lithuanian Relief Fund. She has been steadily in co-leadership of the Supreme Council of Lithuanian Liberation (VLIK), in the American Lithuanian Council (ALT), in the Lithuanian Community of U.S.A. (its cultural, artistic sections). She actively participated in the many committees for the preparation of artistic and cultural festivities, congresses—in capacities of director, vice president. A chairman of the Chicago Lithuanian Women's Club; a sponsor of the Lithuanian Opera in Chicago; and a member, sponsor, leader of many, many other Lithuanian organizations.

Together with Mr. A. Rudis she keeps the Lithuanian Radio Forum, Chicago (WXRT - FM; 93.1 MHz, Saturdays, 8 to 9 AM) running: a cultural, non commercial enterprise.

She is a virtual representative of the Lithuanian way of life, beneficial both to the adoptive American Country and to its original Lithuanian contributors.

Mr. A. and Mrs. Maria Rudis may well partake of the compliments of Vice - President Gerald R. Ford, directed to the leadership of their ALT (American Lithuanian Council) on the occasion of its current 8th convention:

— It is appropriate to wish that representatives of Americans of Lithuanian descent, whose original traditions and cultural achievements have much enriched our country too, upon their gathering continue to keep their endeavors alive.

The perseverance of the Lithuanians and their quest for freedom, as testified by history, are most remarkable indeed.

# Laisvės liepsna

Ugnis, žmogaus ir visų tautų kelyje visada turėjo begalinės reikšmės. Gerų rankų ir tyros širdies naudojama, ji šildė ir maitino žmoniją istorijos kelionėse, ji buvo simbolis dangiško skaistumo, ji buvo ryšis su Dievybe nuo pirmosios Amelio aukos iki krikščionybės altorių su tirpstančių žvakių liepsnomis.

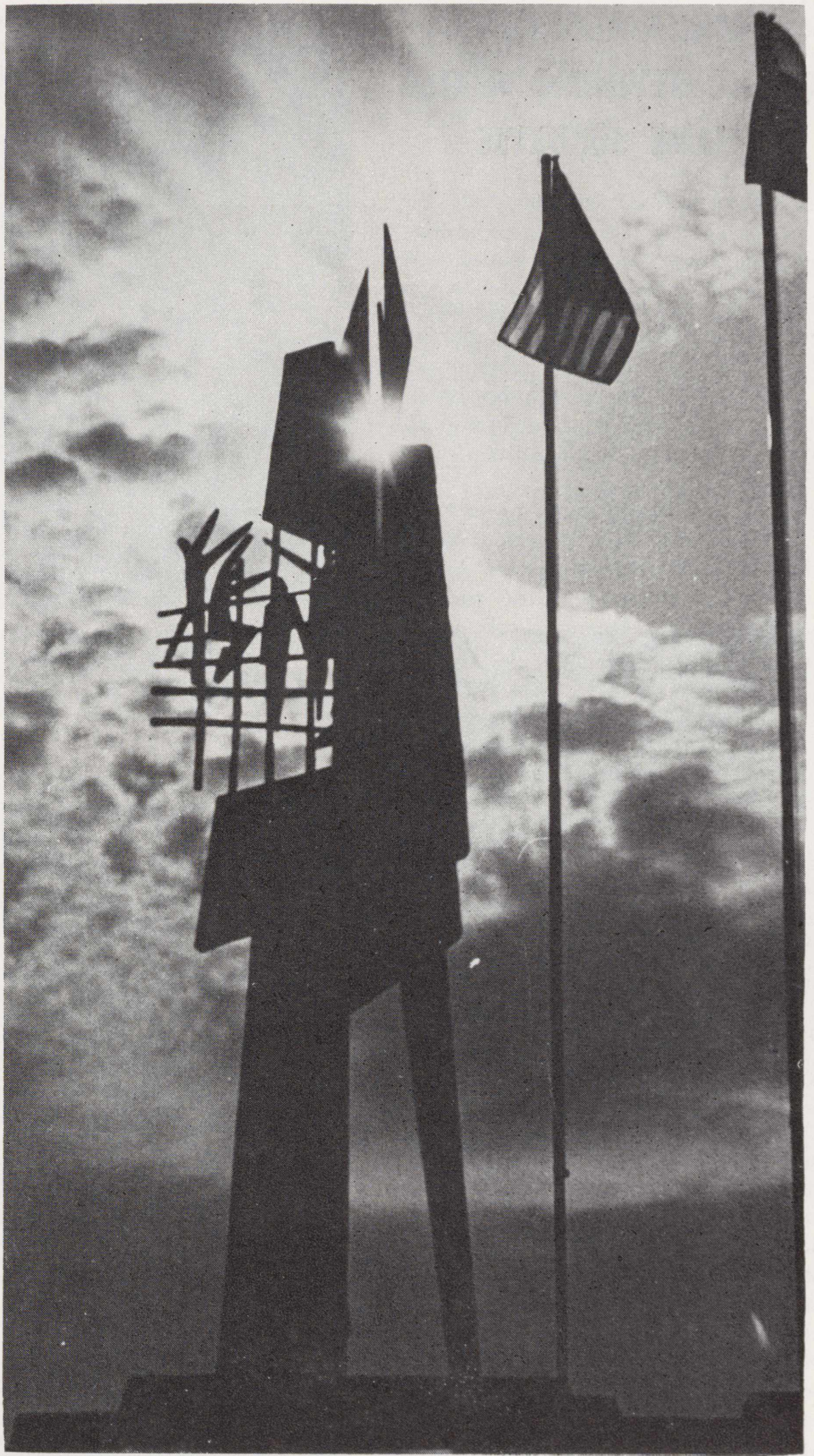
Ugnis taipgi buvo ir yra žmogaus didybės, jo laisvės ir visos gyvenimo aukos simbolis nuo pirmojo džiaugsmingo jos uždegimo olimpiniuose žaidimuose senovės Graikijoje iki amžino jos plevėnimo prie Nežinomo Kareivio kapo, iki, pagaliau, Romo Kalantos susideginimo.

Mūsų gi tautoje ilgus amžius ugnis buvo laikoma tiesiog šventa. Ir paprasti žmoneliai, ir kunigaikščiai į pomirtinį gyvenimą keliaudavo jos liepsnomis. Krikščionybei Lietuvoje prigijus, kiek daug žmonėms reikšdavo Velykų ir Sekminių šventoji ugnis ir paslaptingas, sielą laisvinantis graudulinių liepsnojimas Vėlinių vakarą kapinėse.

Kaip žmogaus laisvės prasmuo, ugnis kovotojų, bėglių ir žuvusių žingsniais yra atėjusi iki mūsų dienų... Todėl ir Laisvės statula New Yorko uoste pasitinka ne kardą iškėlusį, bet liepsnojančią žibintą, kaip žmogaus ir Amerikos Laisvės Simbolį.

Dabar, kai Chicagos lietuviams atsirado proga pastatyti paminklą kaipo padėką juos nelaimėje prigludusiam kraštui ir kaip įsipareigojimo ženklą pavergtos tėvų žemės laisvei, buvo pasirinktas ne koks kitas, o liepsnojančios ugnies simbolis, visą skulptūrą pavadinant LAISVĖS LIEPSNA.

Skulptoriaus Ramojaus Moziliausko sukurtoji metalo skulptūra savo trikampinėje aukštybėn kylančių linijų konstrukcijoje baigiasi trijų liepsnų pluoštu, visą kompoziciją paverčiant nepavergiamos žmogaus dvasios skrydžiu. Tačiau dviejuose šonuose šuolį perkerta ir pridengia plokštės, kuriose kalėjimo lango pinučių motyvas primena, jog ne visur pasaulyje žmonės ir tautos dar gali džiaugtis laisve... Žmonių figūrų kontūrai šiapus pinučių yra simbolis lietuviškos išeivijos, šiuo LAISVĖS LIEPSNŲ prasmėnui dėkojančios už laisvę Amerikai ir siekiančios tokios pat laisvės pavergtajai Lietuvai...



Laisvės liepsna — paminklas, kuris netrukus bus pastatytas Chicagoj; projekto autorius — skulptorius R. Mozoliauskas.

“Flame of Freedom”, a monument which will be erected in Chicago this year. Sculptor — R. Mozoliauskas.

\* ☆ \*

Šio paminklo iniciatoriai yra Modestas Jakaitis, p. Kulys, skulpt. Moziliauskas, adv. Bylaitis. P. Kulio pastangomis gautas iš Parkų distrikto leidimas. Skulpt. R. Moziliauskas sukūrė paminklą pagal poeto Bradūno eilėraščio temą.

Į šio projekto įgyvendinimą įsijungė dr. K. Balukas, St. Belzekas, dr. Bylaitis, J. Mikužiūtė, A. Modestas, kun. Trakis, Irena Stankus.

Paminklas bus iš cemento ir geležies.

Visais paminklo statymo reikalais rūpintis yra išrinktas specialus komitetas, kuris bus globojamas L. B. apygardos.

## MARIJA RUDIENE LIETUVIŠKO GYVENIMO VEIKLOS DIDŽIAME SŪKURYJE

Reikėjo ilgų valandų, daug širdies meilės parodyti, rašant laiškus, siunčiant siuntinius, užpildant affidavitus, kad Vokietijoje ir kituose Europos kraštuose gyvenantys tautiečiai galėtų atvykti į JAV-bes. O ir tų affidavitų-iškvietimų susidarė didelė krūva — net septyni šimtai.

Ir kai vėliau, po kelių metų, tų septynių šimtų lietuvių vardu buvo įteiktas Lietuvių Tremtinių Bendruomenės ir Bendro Amerikos Lietuvių Šalpos Fondo vardu padėkos adresas Marijai ir inž. Antanui Rudžiams, tų organizacijų atstovas savo žodyje pabrėžė, kad šis būrys lietuvių didžiausias tremtinių nesuorganizuotas skyrius, ar geriau pasakius, visa apygarda, visados bus dėkingi savo globėjams už parodytą nepaprastai gražų artimo meilės pavyzdį, atliktą kilnų darbą.

Tai lyg ir daugelio gyvenimo vaizdų preliudas. Nepažįstami su nepažįstamais susipažino laiškais. Buvo ištiesta pagalbos ranka broliui ar sesei lietuviams. Tikras nuširdumas ir širdies meilė padėjo daugeliui naujųjų ateivių atvykti į šį kraštą.

### Gyvenimo vaizdų ištraukos

Legendariškai nuskambėjus Marijos ir inž. Antano Rudžių vardams, Rudžių namai tapo lyg ir centru, iš kur plaukė visi didieji užsimojimai, sumanymai, planai, buvo rengiami pasitarimai, posėdžiai, tariamasi mūsų visuomeninio bei kultūrinio gyvenimo reikalais. Čia M. Rudienė dirbo, talkino visur, kur jautėsi esanti reikalinga. Bet tai nebuvo pradžia visų asmeninių darbų; tai buvo tik tąsa jau senai vykdomos lietuviškos veiklos, pradėtos prieš daugelį metų prieš naujų ateivių atvykimą. Dabar tik tų darbų dar daugiau pagausėjo.

Marija Rudienė, būdama aukštos kultūros, labai tolerantiška įvairių pažiūrų tautiečiams, nieko neskirstė į sūnus ir posūnius. Ji atvira širdimi vykdė krikščionybės įsakymą — mylėti savo artima, apgaubdama viską lietuviškumo skraiste. Tautos interesai, tėvų krašto laisvė buvo ir yra jos didžiausias tikslas ir siekimas.

Altas, Balfas, Vlikas, Bendruomenė, spauda, radijas, — tai vis žodžiai, kurie giliai įrašyti į Marijos Rudienės širdį. Įsijungusi į pradinį ir tolimesnį Bendruomenės veikimą, ji dirbo visa energija. Buvo Tarybos narė, dirbo centro valdyboje, Tautinių šokių komite-



Balfo vakariene (1963 m. gegužės m.) Čiurlionio galerijoje. — Pirmoje eilėje sėdi: F. Sereickas, M. Rudienė, kun. Jankus, reikalų vedėjas, Nora Gugienė, gen. sekr., ir Jonas Jasaitis, dabartinis

Balfo gen. sekr.

Banquet at the Čiurlionis Gallery in May, 1963; Mrs. M. Rudis in front row.

te, Kultūros kongreso rengime, Balfo veikloje kaip vicepirmininkė ir direktorė, Chicago lietuvių moterų klubo pirmininkė, Lietuvių operos globėja-mecenatė, Dainavos ansamblio garbės narė, Lituanistinės mokyklos Moterų klubo steigėja ir ilgametė pirminin-

kė, lituanistinių vadovėlių leidėja, sportininkų išvykos į Europą specialaus komiteto pirmininkė, Švento Kazimiero vienuolyno seselių globėjų centro valdybos pirmininkė ir daugelio kitų organizacijų globėja, rėmėja-mecenatė.



1955 m. Chicagos apskr. Balfo pirm. kun. Santaras ir direktirė M. Rudienė aplanko miesto valdininką Morris B. Sachs aukos Balfui reikalui. A. Rudis, vajaus vedėjas, sveikina M. Sachs už išrūpinimą iš mieso turėti viešą "Tag Day" vi-

same Chicagos mieste.

Mrs. M. Rudis, as director of Balfas in 1955, participated in getting a Lithuanian Day at the Chicago municipality.

Prelatas Mykolas Krupavičius ją vadino savo parapijete ir labai didžiavosi jos šakota veikla, jos nepaprastai didele meile savo tėvų gimtajam kraštui, iškeldamas ją į pirmaujančias lietuves moteris, kaip vieną iš iškiliausių mūsų išeivijos istorijoje.

Marija Rudienė gimusi ir augusi Chicagoje, dar lankydama Šv. Kazimiero akademiją, aktyviai įsijungė į lietuvių visuomeninį gyvenimą.

Baigusi universitetą, ji kurį laiką mokytojavo gabiųjų mokinių gimnazijoje. Vėliau talkino savo vyro įmonės administracijos darbuose, pasižymėjusi dideliais eksekutyviniais sugebėjimais.

Vyresnysis sūnus Antanas, ketvirtos kartos Amerikoje gimęs lietuvis, tur būt, yra vienas iš mūsų tautinio susipratimo pavyzdžių, iki mokyklos amžiaus kalbėjęs tik lietuviškai.

Ir kai prieš 6 metus Marija ir inž. Ananas Rudžiai pradėjo Lietuvių Radijo programą, kuri yra vienintelė lietuviškų radijo programų eilėje, savo turiniu, apimtimi ir forma, be skelbimų, skiriama tik visuomeniniam bei kultūriniam gyvenimui, jaunas Antanas taip pat įsijungė į šį darbą.

Lietuvių Radijo Forumo programose dažnai dalyvauja amerikiečiai politikai, valstybininkai, visuomenininkai, laikraštininkai, menininkai, kurie supažindina klausytojus su amerikiečių gyvenimu. Taip pat programose dalyvauja daug žymių lietuvių; daugiau kaip pusė programų yra skiriama lietuviams klausytojams. Radijo klausytojai labai vertina Antano Rudžio komentarus, kurie yra perduodami abiem kalbom, jo įdomiai pravedamus pasikalbėjimus su amerikiečiais. Šių

**Lietuvių Radijo Forumo personalas: Vytautas Kasniunas, programų paruošėjas ir pranešėjas, Marius Kasniunas, technikas, Marija ir Antanas Rudžiai.**



Marija Rudienė pietauja su Sarah Churchill iš Anglijos, Winston Churchill dukterimi.

Mrs. M. Rudis at a luncheon with Sarah Churchill, daughter of Sir Winston Churchill.

programų sudarymui bei pravedimui Marija Rudienė skiria daug laiko. Gražiai ir taisyklingai rašydama lietuviškai, ji taip pat pasižymi kaip gera kalbėtoja ir turi labai dėkingai švelnų, malonų radijo balsą.

Surasdama lietuviškos veiklos deimančius, ji stengiasi jų gražų spindėjimą perduoti amerikiečiams. Plačios pažintys su politikais, laikraštininkais, kultūrininkais padeda supažindinti juos su mūsų kultūriniais laimėjimais, atsiekimais bei lietuvių tautos laisvės siekimais.

At the Lithuanian Radio Forum: V. Kasniunas, director and announcer; M. Kasniunas, technician; Mrs. and Mr. Rudis, producers.

Dažnuose priėmimuose, kurie rengiami žymesniems amerikiečiams, visados kviečia ir lietuvius, kad pastarieji turėtų progos užmegsti naujas pažintis.

Dažnai vykdoma su vyru į užsienius savo įmonės reikalais, arba atstovaudami įvairias ekonomines organizacijas bei siunčiami vyriausybės, jie yra vieni iš žymiausių mūsų lietuviybės ambasadorių. Susitikdami su įvairių kraštų galvomis, vyriausybių atstovais, politikais, vis suranda progų supažindinti juos su lietuviškais reikalais ir mūsų laisvės siekimu. Tų kelionių metu kartais jie laikydavo specialias paskaitas vietiniams gyventojams, visur rasdami vietas įterpti ir pavergtos Lietuvos klausimą ir papasakoti apie savo tėvų kraštą.



Marija Rudienė su prel. M. Krupavičium.

Mrs. M. Rudis with the late Msgr. M. Krupavičius.

Kai darbas darbą veja, tada reikia labai taupyti laiką, nes brangi kiekviena minutė. Visą laisvalaikį nuo įmonės administracinių reikalų tvarkymo skiria lietuviškiems reikalams. O to vadinamo laisvalaikio valandos pasidaro tokios trumpos, kada reikia atlikti svarbius užmojus lietuviško gyvenimo veikloje. O kur dar begalės įsipareigojimų amerikiečių visuomenėje. Ten, žiūrėk, turi dalyvauti rengiamuose pusryčiuose, kitą dieną priešpiečiuose, kurie visados surišti su posėdžiais bei pasitarimais. O ir vakaro valandos negailestingai užimtos. Ponia Marija, būdama su vyru dideli mėgėjai muzikos ir operos, ir kaip Lyric operos rėmėjai, turėdami



Marija Rudienė lankosi pas vice-prezidentą Hubert H. Humphrey.

Mrs. M. Rudis visiting Vice-President Hubert H. Humphrey.

nuolatinių bilietų eilę, stengiasi nepraleisti pastatymų, pasikviesdami svečių amerikiečių ir lietuvių.

Rašant apie mūsų žymiosios visuomeninės Marijos Rudienės veiklą, reikėtų daug puslapių prirašyti. Žurnalo rėmai mums te duoda vietos tik atskiriems gyvenimo vaizdams iškelti. Prisimena man vieno kalbėtojo žodžiai, pasakyti, kad Marija Rudienė jam menanti mūsų pajūrio legendarinę milžinę Nidą, kuri gražino Baltijos pajūrį, nes ir ji savo darbais gražina, puošia mūsų lietuviškąją buitį, ji yra pavyzdys, kaip reikia dirbti, veikti, su visa savo lietuviška sėkme įsijungti į išėivijos gyvenimą.



Marija Rudienė lanko lietuvių stovyklas Vokietijoje, rinkdama Balfui reikalingas žinias.

Mrs. Maria Rudis visiting Lithuanians in German camps to obtain data for the United American Lithuanian Relief Fund's operations.

Marija Rudienė su Lietuvių Moterų Klubų Federacija.

Mrs. M. Rudis among delegates of the Federation of Lithuanian Women's Clubs.

Kai praėjusiais metais ji grįžo iš kelionės po Europą ir Pietinę Ameriką, lietuviai, kurie turėjo progos su ja susitikti, vėliau rašė, kad ji, būdama taip giliai įsišaknijusi amerikiečių gyvenime, nenusisuko, kaip ne vienas, nuo lietuviško gyvenimo reikalų ir rūpesčių.

Kur paslaptis? Į tai ji atsakytų, kaip ne kartą savo kalbose yra pabrėžusi, kad ji didžiuojasi savo tautos garbinga praeitimi, jos kultūra, gražia kalba, kad ji jaučiasi tautos dalimi. Kitą kartą ji savo kalboje pastebėjo, kad esą lengva nususukti nuo savo tautos kamieno, kada esi svetimųjų tarpe, kaka svetima dirva yra tokia puošni, vešli, viliojanti, o savoji nedalinga, gi kartais net kartėlį ar nusivylimą teatnešanti....

Bet... kartėliai praeina, nusivylimus nu-stelbia laimėjimai, ir vėl norisi vaduotis žodžiais "Lietuviais esame mes gimę, lietuviais norime ir būt!", kaip ne kartą ji yra baigusi savo kalbas. O ir Lietuvių Radijo Forumas, kurio vedėja ji yra, neatsitiktinai pasirinko tos dainos melodiją ir žodžius atidaromoje dalyje, nes ir pati Marija Rudienė visa savo veikla ir visais asmeniniais ir visuomeniniais darbais vykdo šį kilnų norą "lietuve gimus, lietuve būt".

Paskutiniu metu jos priimtose pareigose — Balfu vadovybės pareigos — Marijai Rudienei atneš naujų rūpesčių, bet ir suteiks naujos prasmės lietuviškajame darbe.

Vytautas Kasniūnas

## IEKAS NETURI DIDESNĖS MEILĖS

BRUNO MARKAITIS, S.J.

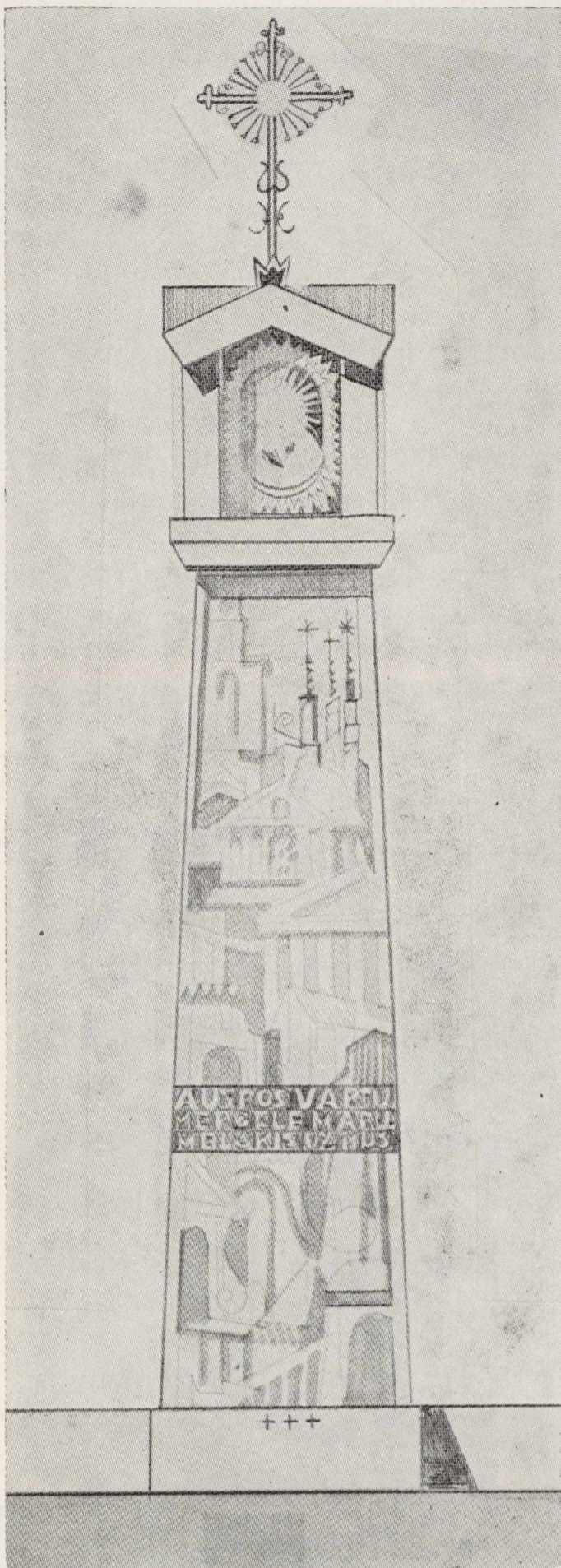
Viešpats Jėzus — žodžiu ir pavyzdžiu — mums nuolat dėstė ir aiškino, kas jo moksle, kurį jis sakėsi gavęs iš Tėvo, yra svarbiausia. To mokslo pagrinpinę tiesą jis nusakė vienu jautriu sakiniu: “Niekas neturi didesnės meilės už tą, kuris guldo savo galvą už savo draugus.”

Bažnyčios istorijoje yra buvę daug žmonių, kurie, išgirdę šiuos žodžius, bandė juos pritaikyti savo gyvenimui. Geras pavyzdys būtų vienuoliai trinitoriai, kurių yra buvę ir Lietuvoje. Kryžiaus karų laiku jie darydavo specialų įžadą, kuris juos įpareigodavo dėti pastangas išpirkti belaisvius iš musulmonų vergijos. Nesant užtenkamai reikalaujamų pinigų, jie patys pasiduodavo į nelaisvę ir tokiu būdu išgelbėdavo nelaimingą auką. Kitas pavyzdys iš daugelio, ir iš vėlesnių laikų, būtų šv. Vincentas Paulietis, kuris ilgiems metams pasidavė į katorgą ir savo auka išlaisvino kalinį. Dar vienas pavyzdys, jau iš mūsų laikų, tai lenkas pranciškonas, vardu Maksimilijonas Kolbe, kuris savanoriškai paaukojo savo gyvybę, pasisiūlydamas mirti vietoje kito lenko, kuris buvo šeimos tėvas. Katalikų Bažnyčia kunigą Kolbę neseniai paskelbė palaimintuoju.

Mūsų dienoje šiuos Kristaus žodžius savo gyvenimui pritaikė jaunas lietuvis: Romas Kalanta. Ne vienintelis, o vienas iš trijų, jis savo didžiule auka iš naujo pabrėžė, kad ir šiandien niekas neturi didesnės, stipresnės meilės už tą, kuris atiduoda savo gyvybę už savo prietelius. Žinoma, žmogus retai kam nors pasiryžta vedamas tik vienos minties. Retai jis apsisprendžia už kokį veiksmą, darbą, žygį, raginamas tik vieno motyvo. Tačiau atrodo teisinga sakyti, kad šie Viešpaties žodžiai bus davę šiam jaunam lietuviui nepaprastą drąsą, bus ikvėpę mirties nebijantį pasiryžimą paaukoti savo gyvybę už savo tautą ir tokiu būdu prabilti į pasaulį be žodžių, bet savo gyvybės sunaikinimu, kad, jeigu avis vedama piauti gali šaukti, tai gali ir lietuvis. Jei lenkai gali priminti pasauliui, kad draugai juos išdavė ir, jog to išdavimo pasėkoje šimtai tūkstančių jų žuvo nuo priešų ir nuo okupanto rankos, tai tą gali ir lietuvis.

Jei žydai per 30 metų gali be paliovos šaukti nuo krašto iki krašto, naudodamiesi spauda, filmu, radiju ir televizija, kad jų šeši milijonai žuvo antisemitinės neapykantos uragane, tai tą gali ir lietuvis.

Deja, didžioji tremtinių ir emigrantų problema yra ta, kad jie pradeda kalbėti patys



Vilniaus Aušros Vartų rytų pusė. — N. P. M. Sersų Putnamo kapinių centrinis paminklas. Projektą paruošė arch. dr. A. Kulpavičius. Šio paminklo fondatorius yra prel. K. A. Vasytis, paaukojęs \$5000.

The Eastern Wall of the Vilnius Gate of Dawn Chapel: a central sculpture for the Lithuanian Cemetery of the Sisters of the Immaculate Conception in Putnam, Conn. Sculpture was designed by Arch. dr. A. Kulpavičius.

sau. Tą darome ir mes. Argi ne tragikomiška, kai komunizmo buvę vergai vienas kitam aiškina, kokia tai baidi sistema; kad, girdi, tai tautų, ne tik individų kalintojas; kad tai laisvės priešas ir melo tėvas. Mes tai žinome. Aiškinkime ne sau, bet kitiems. Kalbėkime

ne lietuviams, bet plačiajam tautų pasauliui. Šaukime visais balsais, kiekviena mums prieinama proga ir būdu.

Antroji problema, ir ne mažesnė, yra ta, kad mes, kalbėdami sau, pasitenkiname daugiausia tik žodžiais. Žinoma, neretai tie žodžiai yra labai dailūs, rinktiniai, nublizginti. Ir ką gi mes galime pasakyti prieš lietuvių, kuris atsistojęs tvirtina, kad Lietuva prisikels? Ką sakysime tam, kuris tvirtina, kad Lietuva jam brangesnė už visą kitą pasaulyje? Nejaugi nesutiksime, nejaugi nepripažinsime, kad ir mes tikime, jog Lietuva prisikels, kad ji ir mums už viską brangiausia. Deja, maža iš viso to naudos, jei tie žodžiai, kad ir rinktiniai, kad ir nublizginti, kad ir teisingi, numiršta mažo kambario patalpose. Ir niekas kitas jų negirdi. O negirdi ypač tie, kurie galėtų girdėti, ir į širdį įsidėti, ir iš tų svarių žodžių reikšmingas išvadas pasidaryti.

Jau pats laikas rimčiau ir dažniau pagalvoti, ir padiskutuoti, ir pasitarti, ir paplantuoti, kaip mes, kad ir nedaug mūsų, galėtume prabilti į pasaulio sąžinę. Juk turime teisę pasakyti žmonijai istorinę tiesą ir pristatyti neginčijamus faktus, kad lietuvių tauta, išbuvusi po okupanto valdžia 120 metų, dabar vėl jau 30 metų kenčia ir vargsta po ta pačia likimo našta ir tikros vilties dar nemato.

Prabilti į pasaulį, štai kur mūsų didžioji pareiga ir šventoji misija. Jei šiai pareigai nepasivesime, jei šiai misijai nepasiryšime, tai ir toliau mažais takeliais po savus kiemus vaikštinėsime ir niekada į plačiuosius vieškelius ir autostradas neprasimušime. Ir maža nauda bus okupuotai tėvynei ir joje gyvenantiems, jei jiems sakysime, kad juos mylime; maža paguoda, jei išpažinsime, kad Lietuva mums brangi, šventa žemė ir kad ji prisikels; mažas jiems suraminimas, jei tvirtinsime, kad už juos meldžiamės. Mat, jie mums galės pasakyti, kad jie jie tiki, kad Lietuva prisikels; kad ir jie myli brangią protėvių žemę — gal daugiau negu mes; kad ir jie meldžiasi ir, galbūt, Dievui jų malda labiau patinka, nes mes meldžiamės iš įpročio, o jie iš įsitikinimo ir reikalo, nes kraujuojančioje širdyje skausmas netelpa.

Kai buvo paskelbta Lietuvos nepriklausomybė, Amerikos lietuviai surinko milijoną parašų ir juos įteikė prezidentui Wilsonui, prašydami pripažinimo naujai susikūrusiai Lietuvos valstybei. Štai kur išpūdingas pavyzdys! Štai kur didingas darbas. Štai kur drąsios idėjos imponuojantis įvykdymas! Ne blaškymasis, ne skaldymasis, ne kalbėjimas mažomis grupelėmis ir prieštaraujančiais balsais. Priešingai, jungimasis į didelį ir vieningą darbą. Nemanykime, kad Lietuva prisikels vien mūsų žodžiais ir malda. Kiekvienai laisvei atpirkti ir išpirkti reikia ir kraujo, ir ašarų, ir aukos, ir sunkaus pastovaus dar-

bo. Vien paskaitos, posėdžiai, vien konferencijos ir suvažiavimai yra menkas ir, deja, visiškai nesėkmingas pakaitalas.

Įdomu, kad net Romą Kalantą minėdami mes sakome, kad jo savanoriška mirtis nuskambėjo po pasaulį. Sakome: "nuskambėjo". Vartojame būtajį kartinį laiką. Mūsų gi uždavinys, kad nuolat skambėtų. Jis susidegino. Mūsų uždavinys, kad ta ugnis, kurioje jis žuvo, kurią jis uždegė savęs sunaikinimi, niekada nebeužgestų; kad ji, stipriai ir gaivalingai liepsnodama, primintų pasauliui jauno lietuvio auką ir jos priežastį. Kad Romo Kalantos mirtis neliktų izoliuotu įvykiu kasdien tolstančioje praeityje, mūsų uždavinys ją įamžinti.

Kaip gi geriausiai ir efektingiausiai galėtume tai padaryti? Savaime aišku, kad nieko negalime pasakyti prieš minėjimus, prieš paskaitas. Neprasminga ir netikslu būtų kritikuoti mažas grupes, negausias organizacijas, kurios ištikimai mini Romo Kalantos vardą ir jo žygį. Tačiau didysis gimtosios žemės laisvinimo tikslas mus turėtų vesti kitu keliu: suburkime savo finansus (be jų juk niekas nepasidaro) Kalantos mirties įamžinimo darbui, kad jo žygis ir auka nuolat skelbtų Lietuvos išlaisvinimo reikalą. O įamžinimo darbas turėtų susidėti iš subsidijuojamų meno kūrinių, nes jie, atrodo, ilgiausiai tveria. Turbūt, maža kas žino, iš kur buvo paimtos lėšos šv. Petro bazilikos statybai. Tačiau daug kam aišku, kad bent bazilikos kupolą suprojektavo Michelangelo, o kolonadas — Bernini.

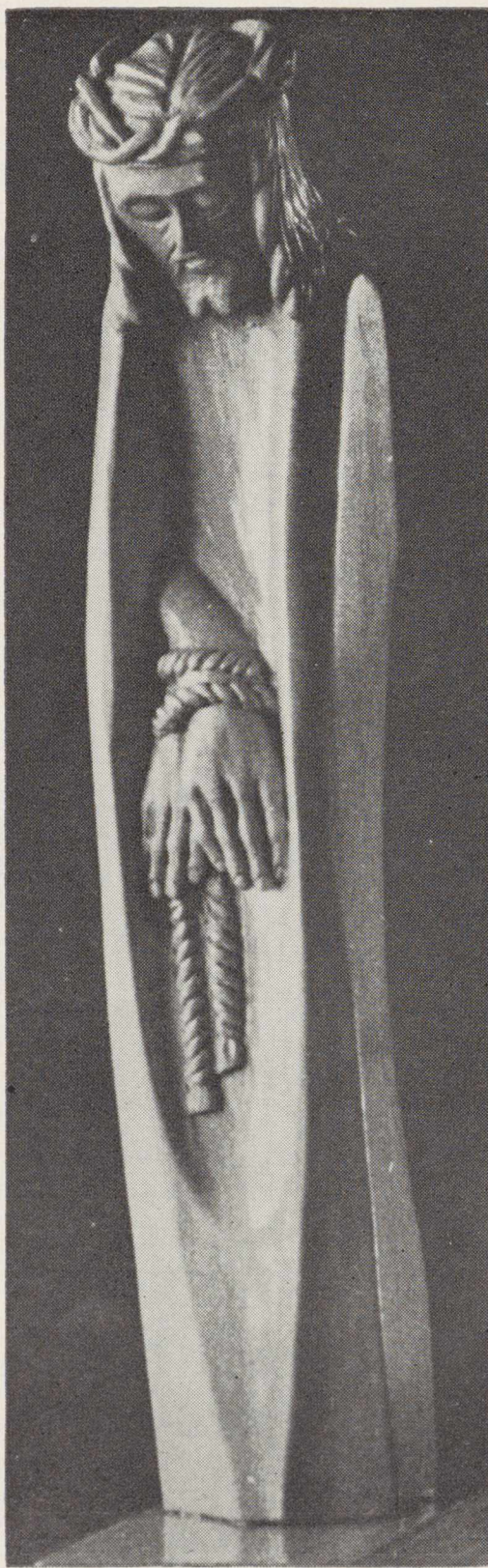
Kūryba ir menas pasilieka ilgus amžius. Štai kur mūsų kelias. Jei kongresams, dainų ir šokių šventėms sėkmingai surenkamos didelės pinigų sumos, kodėl jos negalėtų būti surenkamos Romo Kalantos mirties įamžinimui meno kūriniuose. Kodėl mes negalėtume finansuoti rašytojo, kad jis parašytų romaną apie Kalantą? Kodėl negalėtume užsakyti dramos mūsų teatrui pas dramaturgą? O operos ar oratorijos pas kompozitorius? Kodėl nepasirūpinti, kad spalvingas vitražas, vaizduojas Kalantos auką, iškiltų jaunimo centrų, lietuvių namų ir salių sienose? Kodėl neužangažuoti tapytojo ir skulptoriaus paveikslui bei skulptūrai? Dar ir to nepamirškime, kad menas yra tarptautinė kalba. Vaizdinio, o ypač garsinio meno kūriniai lengvai perlipa rubežines sienas ir demarkacijos linijas ir be žodžių prabyla į kiekvieną žmogų.

Dar vienas dalykas. Nedidelė paslaptis, kad lietuvis yra darbštus ir pareižingas entuziastas. Tačiau kartais jo entuziazmas ir idealizmas nenori skaitytis su dabarties aplinkybių realizmu. Todėl įdėję Lietuvos laisvinimo reikalą į bendrinius visų mūsų pastangų pamatus, šiandien mes suburkime savo jėgas, gabumus, organizacinį ir finansinį pajėgumą į tai, kas dabartyje galėtų būti įmanoma. O tai yra: reikalavimas Lietuvai

bent autonomijos, didesnių žmogaus laisvių. Štai ką lietuvis turi skelbti pasauliui, Jungtinėms Tautoms. Štai ką jis turi garsinti visais jam prieinamais būdais ir priemonėmis. Užtuot kalbėjęs saviesiems, jis turi prabilti svetimtaučiams. Užtuot pasitenkinęs žodžiais, jis turi pradėti kilnių užsimojimų žygį darbu, auka ir savęs atsižadėjimu.

Jei kūrybingu, išradingu, pastoviu darbu nuolat skelbsime pasauliui tai, ką Romas Kalanta vieną kartą paskelbė savo savanoriška mirtimi, greit pajusime mūsų bendrų ir vieningų pastangų rezultatus ir didesnę meilę tėvų žemei bei vienas kitam.

*Bruno Markaitis, jėzuitas kompozitorius, žurnalistas ir kalbėtojas, pasakė šiuos žodžius Romo Kalantos minėjimo pamaldose, 1974 m. gegužės 19 d., Los Angeles mieste.*



NAZARĖNAS.

Daumanto Čibo skulptūra.

## CHICAGOS LIETUVIŲ CHORAS

### "PIRMYN"

#### išdainavo 65 metus

Šiais metais Chicagos lietuvių choras "Pirmyn" švenčia savo našios veiklos šešiasdešimt penkerių metų sukaktį. Kaip organizacijos — ilgas amžius. Tiek metų ištvirti, pergyvenant įvairius etapus, sėkmes ir nesėkmes, nebuvo lengva. Tik vadovų ir choristų dėka, jų pasišventimu šis meninis vienetas gali didžiuotis šaunia sukaktimi.

Choras "Pirmyn" Chicagoje įsisteigė 1909 metais. Pirmuoju choru vadovu buvo P. Sarpalius. Nuo 1927 m. iki 1929 m. chorui vadovavo S. Staniulytė-Černienė. Abu pirmieji vadovai chorą gerokai išugdė, vienetas meniškai subrendo ir lietuvių visuomenėje ėmė gražiai reikštis. Nuo 1929 metų choro "Pirmyn" vairą į savo tvirtas rankas ima muz. K. Steponavičius ir su mažomis pertraukomis chorui vadovauja iki šių dienų. Taigi maestro K. Steponavičius su "Pirmyn" choru nesiskiria net keturiasdešimt penkeris metus. Savaime suprantama, kad jam ir teko daugiausia pakelti choro rūpesčių ir jį išlaikyti kūrybingą ir meniškai pajėgų iki dabar.

Choro "Pirmyn" veikla spalvinga. Per savo gyvavimo laikotarpį jis po kelis kartus apkeliavo JAV ir Kanados lietuvių kolonijas, duodamas koncertus, operetes. Choro sudėtis laiko slinktyje keitėsi. Antrasis pasaulinis karas taip pat darė sąvą įtaką į choro veiklą. Dalis choristų buvo pašaukta į kariuomenę, dalis nebesugrįžo iš kovų lauko. Protarpiais išretėdavo choro gretos dėl kitų priežasčių. Bet choro vadovas muzikas K. Steponavičius niekada nenuleido rankų, nepametė ryžto. Į išvirtusių stulpų vietas statydavo kitus, ir choras "Pirmyn" vėl pasirodydavo pilnas jėgos ir gyvumo.

Vienu iš gražiausių momentų choro gyvenime reikėtų laikyti jo viešnagę nepriklausomoje Lietuvoje 1938 metais. Daugelis iš vyresniosios kartos mename su koku entuziazmu choras "Pirmyn" buvo sutiktas Lietuvoje. Lietuvoje jis viešėjo virš mėnesio. Jo koncertai buvo suruošti Kaune, Vilniuje, Klaipėdoje, Palangoje ir kt. Iš viso Lietuvoje "Pirmyn" choras suruošė 26 koncertus. Amerikos lietuvių skambančių dainų klausėsi tūkstančiai lietuvių savoje žemėje. Su didele meile ir pagarba "Pirmyn" buvo išlydėtas atgal Amerikon, kad savo daina guostų ir džiugintų savus tautiečius svečioje šalyje.

Choras "Pirmyn", turėdamas savo sudėtyje balsingus choristus, nesitenkino vien dainomis, bet statė operetes ir operas, kurių buvo iš viso pastatyta gerokai virš keturiasdešimt. Jų tarpe — Šimkaus "Čigonai", Bizet "Carmen", Mascagnio "Cavaleria Rusticana". Gi sukaktuvinius metus choras apvainikavo, balandžio 27 ir 28 dienomis Chicagoje pastatydamas Robert Planquette 3 veiksmy operetę "Kornevilio varpai".

Džiugu konstatuoti, kad chore "Pirmyn" dainuoja net kelios lietuvių generacijos: jau Amerikoje gimę ir auge, jų vaikai ir net vaikaičiai, o taip pat nemažas skaičius po II-jo pasaulinio karo atvykusiųjų. Tenka didžiuotis tokiais Ame-





rikos lietuviais, kaip sol. Algirdas Brazis, Eleonora Zapolienė, Alviną Giedraitienė, Kristina Mileriūtė, kurie statomose operetėse atlieka pirmaujančius vaidmenis. O kur visas gražus būrys čia gimusių ir augusių choristų bei chorisčių! Su pasididžiavimu prisiminimus apie chorą pasakoja vienas iš choro pirmųjų choristų — Algirdo Brazio tėvelis, dabar sulaukęs brandaus amžiaus. Jo p:domis sekė sūnus Algirdas, dainuoja Algirdo duktė ir net jau vaidino jo anūkė.

O kai būna choro "Pirmyn" operėčių spektakliai, salėje žiūrovų tarpe kelios lietuvių generacijos! Tai graži lietuvių išėivių jungtis.

Scena iš "Kornevilio varpų". — Kuri iš tiesų mes grafitė: Sarpoleta ar Žermina? Ginčas... Iš kairės į dešinę: Žermina-Eleonora Zapolienė, grafas - Algirdas Brazis, Serpoleta-Dalia Kučėnienė.



Kai kas nors kada nors rašys kultūrinio mūsų išėivijos gyvenimo istoriją, apie "Pirmyn" chorą turės progos parašyti išėisą studiją, o tam davinų yra dau: "Pirmyn" choras lietuvių gyvenime užima ne eilinę vietą, yra išvaręs gilią kultūrinę vagą ir atidavęs didelę duoklę lietuviui ir Lietuvai.

Ilgametis "Pirmyn" choro vairininkas, režisierius ir vadovas muz. Kazys Steponavičius dar kupinas energijos, sumanumo ir planų ryžtasi ir ateities metuose lietuviškajai visuomenei drauge su "Pirmyn" choru padovanoti po gražią meninę šventę — po nuotaikingą operetę.

Šėiasdešimt penkerių metų "Pirmyn" choro sukaktis žadama iškilmingai atšvėsti ateinanėij rudenį.

Detalė iš "Kornevilio varpų" III-jo veiksmo. — Sarpoleta, Gasparo augintinė (Dalia Kučėnienė) atvyksta jau išėipuošusi kaip grafitė (vidury). Dešinėje — višaitis - Valentinas Liorentas, choro dalyviai.

Po "Kornevilio varpų" spektaklio. — Iš kairės į dešinę: solistas Algirdas Brazis, maestro Kazys Steponavičius ir solistė Dalia Kučėnienė.

"Pirmyn" choro reikalus sėkmingai tvarko darbšti valdyba: Algirdas Brazis — pirmininkas, Dr. Jonas Gliaudelis ir Albertas Snarskis — vicepirmininkai, Aldona Jankauskienė — sekretorė, Josephine Mileriūtė — išėidininkė. Valdybai talkina Kazys Jankauskas, Eleonora Zapolienė, Vytautas Lazauskas, Zina Pocienė ir Juozas Vieraitis.

Gi visų darbų priešakyje stovi nenuilstantis choro vadovas, dirigentas ir režisierius — Kazys Steponavičius, turėdamas nuoširdų talkininką, gyvenimo palydovę, mylimą žmoną.

"Pirmyn" choro daina tenenutyla dar ilgus metus svečioje šalyje.

J. Janušaitis

Three scenes for "The Bells of Corneville", performed by the Lithuanian "Pirmyn" chorus in Chicago. Conductor — K. Steponavičius.

Foto Edward Mankus

# Bernas

Liepalotų kaimas buvo matomas Užplyniuose beveik iš bet kur. Net nuo Pultinevičiaus kiemo, kai sode nukrinta lapai, galėjai pro šakų tarpus įžiūrėti pietuose mėlynuojančias kalvas su medžių kuokštais pašlaitėse ir su stogais tų medžių pavėsyje. Bet geriausiai Liepalotai matėsi nuo kalno iš po liepų. Iš ten žiūrint, jie tiesėsi prieš akis kaip ant delno, rodos, čia pat už durpyno. Tai, kad čia nuo ten skyrė keletas kilometrų, buvo galima suprasti tik iš trobesių mažumo – atrodė, kaip žolėje vaikų išdėstytos dėžutės nuo degtukų.

Liepalotų žmonės pasižymėjo daugeliu kitur nesutinkamų privalumų; kitaip sakant, buvo turtingos ir įvairios prigimties. Ne visi tie privalumai buvo geri. Didelė dalis vyriškųjų gyventojų puikiai iš vidaus pažino visų aplinkinių miestelių areštines bei dabokles. Nors tikrų nusikaltėlių jų tarpe ir nebuvo, kaimas neturėjo gero vardo. Liepalotiečiai mėgo susibūrimus, triukšmą, gėrimą, pokštus ir iš viso to kylančius vaidus. To pasekmėje jų kaimynai dažnai užmiršdavo, kad ne visi šių žmonių būdo bruožai buvo ir blogi. Kaip jau įprasta šiame pasaulyje, blogis visada sveria daugiau.

Skamarakai buvo vieni iš plačiau žinomų Liepalotų gyventojų. Tiesą sakant, jie buvo žinomi labai plačiai – gal būt, dėl savo užsiėmimo. Tai, tarp kitko, buvo vienas iš tų retų atvejų, kai žmogaus pavardė atitinka jo amatą: Skamarakai nuo neatmenamų laikų buvo skamarakai. Nors meškos jau senai neturėjo – bebuvo likęs prie trobos prilipintas tvartelis, kuriame ją laikydavę, tačiau kiekvieną žiemą nuo Kalėdų iki Pelenų dienos vyrai, dideli ir maži, eidavo per kaimus, birbindami klarnetais, ieškodami talkų, krikštynų, vestuvių, pabaigtuvių ar kitokių progų pagroti ir pasipinigauti. Užgavėnių savaitę jie išvesdavo šokinti šyvj, su kuriuo nusibeldavo iki Paprūsės. Išskiriant šitą, su ūkininko kilnumu sunkiai suderinamą verslą, apie Skamarakus nebuvo galima pasakyti nieko nepalankaus. Net neteko girdėti kada nors susipešus – tai taip pat gal dėl jų užsiėmimo. Nes, pradėjus kristi smūgiams, namų šeiminkas, prieš užgesindamas lempą, šoka prašyti muzikantus, kad grotų kiek galima garsiau; atseit, turėdavo pilnas rankas.

Šios tad nevisai ramios vietos linkme Pultinevičius ir pakreipė savo žirgą to pirmadienio popietę. Liepalotai kaitinosi paskutinėje bobų vasaros saulėkaitoje. Vos tepasu-

kus į Skamarako kelelį, iš krūmų iššoko trys į vilkus panašūs šunes, kurie lodami taip apspito arklį, jog, užjojęs ant kiemo, Pultinevičius bijojosi nusėsti. Kiemas buvo ankštas, trobesiai seni, su suirusiu gandraizdžiu, kuriame, taip žemai ir prie tokių triukšmingų šunų, negalėjo patogiai pasijusti joks gandra. Pultinevičius riktelėjo. Ant trobos slenksčio pasirodė sena moteris, kuri tačiau šunų nesudraudė, tik, stengdamosi juos perrėkti, paklausė, ko noris. Susikalbėti nebuvo įmanoma. Pultinevičius patraukė pavadį joti atgal. Tik tada ant slenksčio išėjo ir jaunas vyriškis, gal Pultinevičiaus amžiaus, su labai ant ausies pakreipta kepure, įsikandęs labai ilgą bezdo medžio cigarninką. Jis švilpterėjo ir plačiai atidarė duris – šunes, užrietę uodegas, taip smarkiai movė vidun, kad jį net pastūmėjo į šalį.

– Ar tai tu Pultinevyčiukas? – paklausė vaikiną be ceremonijų.

Pultinevičių nemaloniai nustebino tai, kad jaunuolis atrodė jo jau laukęs, tarsi iš anksto kalbintas ar derėtas. Dėl pavardės formos jis neužsigavo – apylinkėje dar nevisi buvo spėję sužinoti apie jo vedybas, taip trumpai ir negarsiai atšvėstas, tad tik pataisė:

– Aš – Pultinevičius.

– Teisybė, tu jau ženotas, – susiprato ir vaikiną. – Tai tu nori manęs per berną?

Pultinevičius patraukė pečiais. Ką jis begalėjo sakyti?

Skamarakutis prisiartino, išsiėmė cigarninką, jį apsigniauzė, pliaukštelėjo delnais, ir surūkytos bankrutkos galas nulėkė, kaip kulka, toli į purvyną.

– Eime, – pamojo jis pečiu, sukdamas betgi ne trobon, o į patvartę.

Pultinevičius nušoko ir ėmė nenoriai sekti paskui, tempdamas su savim ir arklį. Skamarakutis išvedė pro labai neskaniai atsi-duodantį tvartuką į patrobis. Ten Pultinevičiui, vos metusiam žvilgsnį prieš save, ėmė suktis galva – taip staigiai čia pat po kojų atsivėrė durpynai, pievos ir visas Užplynių kaimas. Kalnas su liepomis dunksojo, rodos, ranka pasiekiamas. Tiktai iš niekur nesigirdėjo nė garso, ir oras buvo trupučiuokla ūkanotas nuo tokios vėlyvos šilumos.

–Parodyk, kur tu gyveni, kad žinočiau, kur ateit.

Šitoks samdymo būdas Pultinevičiui visai nepatiko.

– Pala, pala, dar mudu nesuserėjom!

– O ką derėtis? Dar nežinau, ar man patiks. Niekad nebernavęs. Gal nepatikt. Ir vistiek greit Kūčia. Pažiūrėsim, kaip viskas bus. Tai kur tavo namai?

Pultinevičius ištiesė ranką. Net buvo galima įžiūrėti už kluono ant želmanų baltuojančias žąsis.

– Ar tenaitės? O aš vis manydavau, kad tai Bidočiaus.

– Bidočiaus gerai nematyt per beržus.

– Tai tu sykį sekmadienį lipot su merga

ant kalno? Net bėgau pas Armalą žiūronų, tik neradau namie.

Pultinevičiui apmirė ir blusos, prisiminus savo pasivaikščiojimą su Ona.

– Gerai, gali jot namo, aš su daiktais ateisiu paskui.

Tai ir buvo visos derybos. Bernas, galima sakyti, save pasamdė pats. Ir tai, koku greittumu! Parjojęs, pastatęs arklį ir pakabinęs balną, Pulnevičius jį rado jau troboje. Turėpo ateiti tiesiai per pelkes, jam vienam žinomas takais. Skamarakutis sėdėjo už stalo ir valgė sūrį, kuriuo buvo pavaišinusi Ona.

– Va, ir aš! – parodė Pultinevičiui baltus dantis.

Pastarasis teatsakė:

– Matau.

Kai paskui išsivedė rodyti ūkio bei padarų, šis beveik neleido nė išsižioti, viską peikdamas ir duodamas neprašytus patarimus. Pikčiausia, kad visą laiką vartojo "tu", lyg užmiršęs, jog kreipiasi ne tik , vedusį žmogų, bet ir į šeiminką. Grįžus trobon, jau laukė vakarienė, ir tai buvo ne šiaip sau vakarienė. Ona paaiškino, kad blynai yra naujam gyventojui priimti. Pultinevičius šį gyventoją priėmė kitaip. Antradienį iš ryto jis pristatė Skamarakutį mėžti kiaulides.

Mėšlavežis gal kiek gerėliau už kitus ūkio darbus parodo tikrąją samdinio vertę. Skamarakutis metė iš tvarto į vežimą, o Pultinevičius, užkabines arklus, išveždavo, prie durų pristumdamas kitą, tuščią. Mėšlas ėjo į galilaukes, užtrukdavo apie pusę valandos. Grįžęs, jis jau rasdavo vežimą artipilnį – taip gerai Skamarakutis mokėjo valdyti šakes. Padėti reikėdavo tik trumpą valandžiuokę, bet Pultinevičiui tai būdavo kančia.

Net dirbdamas tirštoje kiauliamėšlio smarvėje, naujasis bernas negalėjo išlaikyti užčiauptos burnos. Likęs vienas, jis švilpė ir dainavo, varydamas kieme iš galvos šunis. Įžengusį Pultinevičių, sykiu su ašaras trėskiančia amonija, pasveikindavo neužtvenkiamas šnegos srautas. Jaunuolis kalbėjo ne dėl to, kad būtų turėjęs ką pasakyti – jis kalbėjo iš negalėjimo tylėti. Mintys ir temos keisdavosi viduryje sakinio – pradėjęs apie vieną, baigdavo apie ką kitą. Kartais Pultinevičius negalėdavo nė suprasti, kartais vėl turėdavo juoktis. Bet didžiąją laiko dalį jis klausėsi labai nenoriai, arba stengėsi visai nesiklausyti. Kalba kažkaip nejučiomis vis nukrypėdavo apie merginas, apie vyrus ir žmonas ir apie visokius tarp vyriškių ir moteriškių atsitikdavusius bei tebeatsitinkančius dalykus. Be to, jam visą laiką atrodė, kad šis meškinkų palikuonis jį traukia per dantį. Būdamas kantrus žmogus, Pultinevičius tylėjo, bet jautė, kad kantrybė gali kada nors ir išsibaigti.

Pirmoji mėšlavežio diena pakerta kad ir stiprų, įgūdusį ir nuolat sunkiai dirbantį. Atsimenate, brangusis skaitytojau, kaip iš nuovargio tada atsisakydavote net vakarie-

nės? Bet Skamarakutis ir čia buvo kitoks. Pultinevičius matė, kaip jis plovėsi kojas, atsisėdęs ant akmens, užsipildamas iš kibiro ir švilpčiodamas šunims, kurie jau vizgino uodegas, bet dar lojo ir nėjo artyn. Pagirdęs arklius ir įžengęs trobon, Pultinevičius priemenėje net krūptelėjo. Jam pasivaideno, lyg būtų pataikęs ne į savo namus.

Tais metais Pultinevičiai laikė tarnaitę, pusmergę ir du piemenis (apart žemės Užplyniuose jie, kaip ir visi šio kaimo gyventojai, dar turėjo gabalą ganyklos lankose netoli miestelio), iš viso keturis samdinius. Su bernu dabar buvo penki. Taip pat girdėjosi ir Onos balsas. Šiaip ar taip, tai nėra daug žmonių. Tačiau iš to, kas dėjosi virtuvėje, galėjai pamanyti, jog ten buvo mažiausia du tuzinai. Kaip toks nedidelis asmenų skaičius galėjo sukelti šitokį ermyderį?

Peržengęs slenkstį, Pultinevičius nustebo dar labiau. Jis įėjo atkištomis alkūnėmis, apsisaugoti nuo pastūmėjimo, bet iš tikrųjų čia visai nebuvo judama. Visa Pultinevičių šeimyna, teišskiriant ligonį, stovėjo aplinkui krosnį su užverstomis galvomis, klegėdami ir akimis sekdami Skamarakutį, pasilipusį ant malkų, dar su kepure bei cigarninku, abiem rankomis įsikibusį į didžiąją duonkepį jušką. Nors pastebimai įtempęs visas savo jėgas, šis taip pat nė nekrustelėjo. Ant Pultinevičiaus lūpų vogčiomis išdygo šypseną. Šitą jušką jis jau buvo mėginęs du kartus, pirmąsyk įprašytas motinos, antrąsyk — žmonos. Išlindusi maždaug per tris pirštus, ji naugiau nėjo nė pirmyn, nė atgal. Duonkepį kūrenti dar buvo galima, bet tik iš bėdos — virtuvė taip prirūkdavo, kad moterys paskui visą dieną turėdavo šluostyti akis.

Klegesys tuo tarpu buvo persimainęs į sujaudintą šiušenimą su moteriškais cypterėjimais ir piemenų prunkstelėjimais. Pultinevičius sustojo nuošaliau, jau beveik gailėdamasis berno dėl turinčio jį ištikti pralaimėjimo šitiek liudininkų akivaizdoje. Kitaip sakant, buvo visai nepasiruošęs tam, kas atsitiko sekančią akimirka. Kaip briedis, pataikytas tiesiai į širdį, Skamarakutis, rodos, net pašoko ir ko neapvirto aukštininkas — laimė, kairįjį petį sulaukė lentyna su namų darbo skalbiamo muilo gabalais, kurie ėmė ristis žemyn. Jo rankos nusviro su ištraukta sunkia juška. Iš atviro plyšio kamine šovė juodas suodžių debesis. Moterys cypdamos šoko priejuostėmis dangstyti puodų bei keptuvių. Kitas debesis iš Skamarakučio cigarninko, spalva skirtingas nuo pirmojo, pasitiko šį pusiakelėje ir su juo susimaišė. Vienas piemenų džiaugsmingai liejo vandeniu ant pusmergės, o pusmergė užsimojo šluota antrajam, visai nekaltam. Pultinevičius nusispiovė ir įėjo trobon.

Šiaip po to būdavo kas vakarą: Skamarakutį, vos spėjusį užšvęsti po vyriškų darbų, beregint perimdavo savo žinion moteriškės. Jei ne tas, tai kitas jų apyvokoje buvo taisy-

tino ar pagerintino. “Mūs vyrai taip nemo-ka”. “Mūs vyrų negalima prisiprašyti”. Per trumpą laiką Skamarakutis pasidarė svarbiausias vyriškos lyties atstovas Pultinevičių ūkyje. Į jį būdavo nukreiptos visų akys net tada, kai nieko neveikdamas sėdėjo ant mūrinio krosnies suolo pas virtuvės duris. Pultinevičiui už stalo apie ką nors rimtai, širdingai šnekantis su savo žmona, ji kartais netikėtai suprunksdavo. Pultinevičius krūptelėjęs pakeldavo galvą: tai Skamarakutis būdavo pasakęs ar padaręs ką nors juokingo.

Jo visai neėmė noras juoktis, ir juo toliau, juo mažiau. Net Ona, galbūt, nujausdama, kartais jį permesdavo tiriančiu žvilgsniu. Tačiau visa, kas darėsi vakarais pirmąją savaitę, buvo niekis, palyginus su šeštadieniu.

Kaip įprasta, darbas tą dieną, teišskiriant didžiausias darbymes, baigiasi anksčiau. Atleidęs berną, pats girdydamas arklius, kurių dar bijojosi patikėti svetimam, Pultinevičius tarėsi išgirdęs tylų klarnetėlio balsą. Jis pagalvojo, kad tai vėjas atneša iš Liepalotų, kur pro šakas, kaip žvaigždės, jau mirkčiojo žiburiai. Šeštadieniais šitos žvaigždės mirkčiodavo per visą naktį. Bet muzika grojo ne Liepalotuose, o daug arčiau. Būdamas arklidėje, jis girdėjo, kaip du ar tris kartus lojo šunes. Išėjęs paskui ant kiemo, Pultinevičius net išsigando: troboj pliskėjo visi langai. Gal jau marina tėvą? Bet, ačiū Dievi, jis klydo ir čia.

Klarnetas tebeliurleno, ir dabar buvo aišku, kad liurleno troboje. Šunes sėdėjo pas tvartą, neatitraukdami akių nuo vartų bei priemenės. Užlipęs akmeniniais laipteliais, jis rado duris neuždarytas. Priemenėje kažkas šnibždėjosi, kikeno ir žiūrėjo pro durų plyšį trobon. Tai buvo trys svetimi piemenys, neišvengiami šokių ir kitokių pasilinkiminimų žiūrovai, klarneto atvilioti iš pavieškelės. Jokiems šokiams Pultinevičius nebuvo davęs leidimo. Jis liepė piemenims eiti savo keliais.

Virtuvėje kvepėjo taukai ir arbata; Ona nušvitusi, apsitaisiusi šventadieniškai, dideliam dubenyje maišė blynams tešlą.

— Kas čia darosi?

— Nieko, — nusijuokė ji. — Turim svečių.

— Kas toks atėjęs?

— O, kaimynai.

Nustebęs Pultinevičius įžengė trobon. Ant krosnies pas virtuvės duris jį pasitiko penkios poros šelmiškai blizgančių akių ir penkios prašieptos, juoku nesitverią burnos. Pultinevičius nenusispiovė tik iš mandagumo. Birštonų mergiščios nebuvo jokie svečiai. nė kokia nors naujiena. Beveik kiekvienu dienos metu didesnę ar mažesnę jų skaičių galėjai pamatyti ar bent nujausti Pultinevičių ūkio ribose, ar tai paupyje, ar po laukine kriauše, ar, ko gero, sode avietėse. Skirtumas buvo tik tas, kad šandie jos čia buvo visos. Bet tai, ką jis pamatė užstalėje, jau buvo visai kas kita.

Garbės vieta kerčioje už stalo pagal visas taisykles bei papročius priklausė tik jam vienam. Tėvas, jeigu atsikeldavo, sėdėdavo ant krosnies. Dabar šią vietą užėmė Skamarakutis. Su kepure ant ausies (su kepure prie stalo, po šventais paveikslais!), apsižiojęs klarnetą, jis pūsčiojo pamažu, lyg nenoromis, sukiodamas akis tai kairėn, tai dešinėn, mirkčiodamas iš abiejų pusių sėdinčiom dviem merginoms. Kartais jis pakeldavo klarnetą tai vienai, tai antrai prie pat ausies, kurią šios, baisiausiai kikendamos, užsidengdavo delnu. Klarnetas tada, jau grąšęs visa gerkle uždūduoti, tik sušvoksdavo. Merginos buvo seserys, kaimyno Bidočiaus dukros. Pultinevičius, prieš atsisėsdamas prie stalo, valandėlę pastovėjo viduaslyje, neapsispręsdamas, ar joms ką nors sakyti, ar ne. Kadangi pastarosios į jį visai nekreipė dėmesio, jis atsisėdo nepravėręs burnos.

Bidočiūtės! Apie šią kaimynystę būtų galima prirašyti kelis toms. Pultinevičiaus atsiminimų eigoje Bidočiaus pavardė dar išplauks ne kartą. Tuo tarpu užtenka paminėti kad ir šitokį atsitikimą. Vasarą, kaimynus dar tik apibėgus gandai apie senojo Pultinevičiaus nelaimę ir jos pasėkmes, Bidočiuvienė atnešė ligoniui nedidelę stiklinaitę medaus ir išeidama mirkčiojimais išsikvietė Pultinevičienę paskui save į gonkas. Sūnus, perimdamas ūkį, turės ieškoti žmonos. Bidočiuvienės nuomone, nebuvo ko ieškoti kur nors toli. Tereikėjo apsižiūrėti kaimynystėje. Pultinevičienė ją išklusė iki galo ir išleido labai mandagiai. Tuo viskas ir užsibaigė. Sūnus, apie tai sužinojęs, pilnai sutiko su motinos nuomone. Bidočių giminės geriausia laikytis iš tolo. Bet dabar jis jau buvo apsidraudęs — buvo vedęs žmogus.

Ona užtiesė stalą. Bidočiūtės, labai atidžiai tyrinėdamos ją akimis, kumstelėjo berną viena kairėn, antra dešinėn pašonėn. Paskui Malvina įnešė stiklines su garuojančia geltona arbata. Blynų kvapas jau buvo labai stiprus; netrukus ant stalo atsirado ir jie. Pultinevičius užsigerdamas suvalgė ar tik ne kokius penkis. Tiesą pasakius, svečias atrodė tik jis vienas. Skamarakutis buvo per daug užimtas tirlinimu mergoms į ausį, o mergos per daug užimtos dangstymusi. Nė vienas iš jų negalvojo nė apie valgį, nė apie gėrimą. Tikroji puota prasidėjo tik tada, kai, Onos pakviestos ar, geriau sakant, paleistos, stalą apgulė Birštonaitės. Žiūrėdamas į jas besiganančias, Pultinevičius prisiminė visa, ką girdėjęs ir skaitęs apie skėrių antpuolius. Žinodamas, kad gamtos reiškiniams yra geriau trauktis iš kelio, jis pakilo, persižegnojo ir žiovaudamas išėjo.

Lauke jau buvo mėnuo. Šunes dar vis sėdėjo pas būdas. Pultinevičiui, truputį paveiktam šio vakaro pergyvenimų, užėjo noras pasivaikščioti. Jis nukeliavo į paupį, kur vandenyje atsimušė pilnatis, paskui užkopė ant kalno pasidairyti po apšviestą apylinkę.

Liepų šešėliai buvo visai juodi. Kieme su-  
lojo šunes, bet jie lojo visuose Užplyniuose  
— buvo šeštadienio vakaras. Kai grįžo atgal,  
nebesigirdėjo nė klarneto, nė lojimo. Šunes  
buvo būdose, žiburys troboje užgesintas. Te-  
švietė sode atspindžiai iš virtuvės, ir dar  
spinksėjo žiburėlis klėtyje, kur miegodavo  
bernas. Pultinevičius nutarė įeiti ir jam pa-  
sakyti rytoj ruošą atliksiąs pats. Naujasis  
samdinyš buvo tikrai užsitarnavęs šventa-  
dienio.

Įėjęs į kambarėlį, apšviestą sienoje ka-  
bančios žibalinės lempos, Pultinevičius ne-  
norėjo patikėti savo akimis. Skamarakutis  
baigė kraustyti savo daiktus iš žemos spin-  
telės, einančios taip pat stalo pareigas, ir  
juos rišti ant lovos į rišulį. Jis pamatė, buvo  
beišėinąs!

— Na, kas pasidarė?

Bernas, nė nepažvelgdamas, tęsė savo  
darbą.

— Tau pas mus nepatinka?

Šie žodžiai skambėjo ne tiek kaip klausi-  
mas, kiek kaip patvirtinimas to, ką Pultine-  
vičius jau žinojo pats. Nes kaip galėjo vai-  
kinui čia patikti? Šeimininko elgesys su juo  
visą savaitę nė iš tolo nekvepėjo prietelišku-  
mu. Pačią pirmą dieną buvo pristatytas  
prie sunkiausio, nemaloniausio darbo. Šian-  
die per vakarienę Pultinevičius jam netarė  
nė žodžio. Ar Skamarakutis neperspėjo pa-  
čioje pradžioje, atsisakydamas derėtis, kol  
neišmėgins? Ar nepasiliko sau teisės bet ku-  
rią dieną mesti ir eiti namo? Klausinėjimas  
ar reikalavimas pasiaiškinti dabar neturėjo  
prasmės. Pultinevičiui suskaudo širdį pagal-  
vojus, kokio nustoja darbininko. Kad ir kaip  
buvo nemalonus pastarojo buvimas šiuose  
namuose, kad ir kaip sunkiai pakeliamas jo  
elgesys, Pultinevičius gerai žinojo kito tokio  
berno greitai negausiąs. Ūmai jo viduje įvy-  
ko didelis perversmas: su šia akimirka Pul-  
tinevičius pradėjo jausti ir galvoti, kaip tik-  
ras šeimininkas.

— Jei lieki, aš tau pasiūdinsiu kailinius.

Skamarakutis net krūptelėjo, taip šie žo-  
džiai uždegė jo vaizduotę. Tai neliko Pul-  
tinevičiaus nepastebėta.

— Su dviem eilėm sagų per krūtine.

Tokių kailinių neturėjo ne jis pats, tik  
kelinti metai rinko jiems kailius. Pultinevi-  
čius mintyje greitai apskaičiavo išdirbimą ir  
pasiuovimą. Bernas išsitiesė, atsisuko ir pa-  
žvelgė į jį akimis, iš kurių bylojo nepaguo-  
džiamas liūdesys.

— Aš negaliu likt.

— Negali likt?

— Negaliu likt. Gaspadinė mane išvarė.

— Gaspadinė tave išvarė?

— Gaspadinė mane išvarė. Liepė pasiimt  
daiktus ir eit namo.

Pultinevičiui užtruko valandėlė atitokti.  
Dar visai nesena šie žodžiai jo ausims būtų  
buvusi gražiausia muzika. Bet ne dabar.

— Tave atleisti iš darbo gali tik tas, kas

tave pasamdė! Supranti?

— Suprantu.

— Tave pasamdė ne gaspadinė. Tave pa-  
samdžiau aš.

— ...

— O ką tu jai padarei, kad turėjo tave  
išvaryt?

— Nieko. Aš jūs pačiai nepadariau nieko,  
Pultinevičiaus, — atsakė bernas jau su viso-  
mis reikiamomis kalbos lytimis, tarytum tik  
dabar jame pažinęs šeimininką. — Aš tikrai  
juokiais. Kaltos tos mergos, Bidočiūtės.  
Kai gaspadinė atsisėdo prie stalo, ėmė ją  
traukt per dantį. Ir juo toliau, juo labiau.  
Aš negalėjau išvert nesijuokęs.

— O tas mergas tu pasikviete?

— Ne. Atėjo pačios. Nelabai nė pažįstu,  
tik buvau susitikęs pavasarininkų gegužinėje.

Gerai, aš pašnekėsiu su gaspadinė. Bet  
tu turėsi ją gražiai atsiprašyt.

Atsiprašysiu, atsiprašysiu. O kailinius tik-  
rai pasiūdinsite?

Jeigu sakiau, kad pasiūdinsiu, tai reiškia,  
kad ir pasiūdinsiu. Kailiai jau yr.

— Kiškio apikaklę uždėsite?

— Nusišauk, tai uždėsiu.

— Namie turiu tris, tik nedirbti.

— Gerai, parnešk, duosiu išdirbti.

Ona, dar neatsigulusi, virtuvėje skaitė  
“Ūkininko patarėją”, anais laikais dar tik  
ploną, mažo formato žurnaliuką su šviesiai  
žaliais viršeliais. Ji pasitiko vyrą kiek nera-  
miu žvilgsniu.

— Kaip ten su tuo Skamarakučiu? — pa-  
klausė paprastai.

Jos akyse sublizgėjo ašaros.

— Aš jam negaliu dovanot, kad atsikvietė  
čia tas dvi mazgotės iš manęs tyčiotis!

— Sakosi nekviėtės. Atėjusios pačios.

— Tikrai? Greičiausia, meluoja. Birštonų  
mergaites pakviečiau aš — sakau, tegu pra-  
tinasi ateit ir paprašyt, jei ko nori, o ne tie-  
siai lįst į sodą. Bet anų dviejų niekad prieš  
tai nemačiau savo akimis.

— Tu dar nežinai Bidočių veislės.

— Mazgotės! Tikros mazgotės!

— Na, tokios gal jau ir nėra.

— Ir tas Skamarakutis... Aš daugiau nenoriu  
jo matyt.

Šitie jos žodžiai išblaškė paskutines Pul-  
tinevičiaus abejones.

— Mm. Bet jis ekstra darbininkas. Kaip  
darbininkui, aš jam nieko negaliu prikišt.  
Kito tokio reiktų labai paieškotie.

Ona greitomis į jį žvilgterėjo. Jos akyse  
taip pat buvo žymu pabudęs ūkininkės in-  
stinktas.

— Tai tau, Pultinevičiaus, jis patinka?

— Ne tiek jis, kiek jo darbas.

Ji pagalvojo.

— Gerai. Laiky. Tikrai tegu man nesi-  
maišo po kojų.

— Jis nori atsiprašyt, pasakysiu, tai ateis.

— Sakyk, dovanuju, nenoriu, kad čia eitų  
pas mane.

A. PAGRAMANTIS

Moteris vyro akimis

**O, MOTERIE!..**

“O, moterie, koksai netyras  
Šaltinis ašarų tavų”... —  
Pasakė verkdamas Šekspyras,  
Tačiau kiek daug jame spalvų,

Kai jas pažadina Amūras,  
Kai jam slaptažodį sakai, —  
Ir ametistas, ir azūras,  
Ir gelsvo gintaro sakai...

Nakčia ugnies opalas juosta,  
Kai kam pamerki akimi,  
Safyras žėri laumės juosta,  
Siūbuoja žemė nerami...

“Kiekviena žavi Damajantė,  
Ledus paversdama ugnim...” —  
Tebus tą mintį taręs Dantė,  
Jei netikėtumėt manim!

Moteris moters akimis

**ŠIAUDINĖS NAŠLIUKĖS AIMANA**

Siaubas ima, tautiečiai,  
Kai rimtai pagalvoju —  
Virsta mūsų lietuvis,  
Tartum lepsės, nuo kojų:

Vieną verčia atraitis,  
Kitą verčia brusaitis,  
O manęs, gerbiamieji,  
Nepavers nė Gustaitis!..

\*\*\*\*\*

— Ir jeigu dar sykį taip, tai išvarau be kal-  
bų. Tu tik man duok žinot.

— Gerai.

Skamarakutis pas juos išstarnavo penkerius  
metus. Po kojų jis daugiau nesimaišė ne tik  
Pultinevičienei, bet ir niekam kitam: pava-  
karieniavęs paprasčiausiai išnykdavo. Klar-  
neto balsą vėjas nakčia atnešdavo iš labai  
toli. Pultinevičius į tai nekrepė dėmesio.  
Svarbu, kad laiku keldavosi į darbą. 1929  
metais jis vedė krautuvininko Anupro Žu-  
velio vaikų nešiotę ir gavo tarnybą mieste-  
lyje valsčiaus sargu. Kadangi jo žinioje da-  
bar buvo ir daboklė, kiekvienos atlaidų bei  
jomarko dienos vakarą Skamarakuose “viešė-  
davosi” pusė jo gimtojo kaimo.

Pultinevičius dar nelabai senai sužinojo iš  
pastaraisiais laikais laisvąjį pasaulį gausiau  
pasiekiančių laiškų iš pavergtos Lietuvos,  
kad 1944 metų rudenį rusai miestelio aikš-  
tėje viečiai pakorė visus buvusius valsčiaus  
savivaldybės tarnautojus — neva “za koliabo-  
raciju s gitlerovcami” — jų tarpe ir valsčiaus  
sargą Skamaraką.

Š. m. balandžio 27 d. įvyko Balfos direktorių suvažiavimas, kuriame dalyvavo rekordinis balsavimo teisę turinčių skaičius (32 iš 33). Suvažiavimas praėjo gyvai, darbingai.

Nuotraukoje suvažiavimo dalyviai direktoriai ir svečiai. I-je eilėje sėdi: Dalia Bobelienė, Aldona Daukienė, Elzbieta Paurazienė, kun. Ansas Trakis, kun. Antanas Baltrashunas, Balfos cv pirm. Marija Rudienė, Balfos garbės pirm. prel. dr. J. Končius, Balfos direktorių pirm. Vladas Selenis, Ona Jokubaitienė, Kazys Kasaitis ir Jonas Jasaitis.

Foto V. Noreika

This year's convention of the Board of Directors of the United Lithuanian Relief Fund (Balfas) in Chicago on April 27th.



## MYLĖKIME NE ŽODŽIAIS, BET DARBAIS

### Bendrasis Amerikos Lietuvių šalpos fondas mini 30 metų sukaktį

Pažvelgus atgal į Balfos nueitą 30 metų kelią, sunku nepastebėti gražiausių lietuvių charakterio bruožų ir savybių: jautrumą kitiems nelaimėje, užuojautą kenčiančiam, talką ir paramą jos reikalingam. Per 30 metų ši organizacija atliko sunkiai įkainojamus, vargiai pasveriamus darbus, kurie ilgai švies ateities kartoms, kaip puikios organizacijos, energingo veiklumo ir sveikiaušių sentimentų pavyzdys. Balfos darbams aprašyti reikės didelių tomų, juos įvertinti — šiltos ir patriotinės plunksnos. Šios rašinio tikslas tik priminti svarbesnius tos veiklos bruožus.

Balfas ir šiandien yra stiprus išėivijos lietuvių veiksnys. Organizacijos stiprumą sudaro jos narių atsidavimas ir energingumas. Jonas Jasaitis, dabartinis Balfos generalinis sekretorius, paskutiniame direktorių suvažiavime pasidžiaugė, kad Amerikoje, tur būt, nėra kitos tokios organizacijos, kuri turėtų virš 4,000 nario mokesčius pilnai apsimokėjusių narių. Ir reikia pridėti, kad tie apsimokėję nariai yra pats Balfos branduolys, aktyvusis elementas: tradiciniai aukotojai ir aukų rinkėjai. O kur dar tūkstančiai geros valios rėmėjų, Vokietijos Vasario 16-tos gimnazijos mokiniai ir vadovai, tos gimnazijos rėmėjų būreliai, Saleziečių gimnazijos mokiniai ir mokytojai, kur dar visi tūkstančiai lietuvių, kurie bet kada yra gavę paramą iš Balfos? Kur visi stipendininkai, paramos gavėjai visuose pasaulio kraštuose. Visus juos suėmus, susidaro tokia didžiulė geravalių armija, kad tikrai niekad kitos tokios nėra buvę.

Drąsiai galima sakyti, kad Balfas priešų neturi. Tik bolševikinė spauda jį puola ir tai tik dar labiau pabrėžia šios organizacijos svarbumą ir reikšmę.

Nesustojant ilgiau prie Balfos išsteigimo, reikia priminti, kad steigė-

jai buvo keturių pasaulėžiūrinių srovių: katalikų, sandariečių, socialistų ir tautininkų atstovai, sukviesti tais pačiais pagrindais susidariusios Amerikos Lietuvių Tarybos. Išsteigimo data 1944 metų kovo 25 d. Pirmoji valdyba: kun. dr. J. Končius, adv. Antanas Olis, kun. Ign. Alavičius, Veronika Količienė, Nora Gugienė ir dr. A. Zimontas. Vėliau valdyba papildyta dar adv. Nadu Rasteniu ir Juozu Laučka. Po trumpo laiko kun. I. Alavičiui atsiskius pareigų, jo vieton išrinktas kun. Jonas Balkūnas.

Kada dabartinė Balfos pirmininkė Marija Rudienė gegužės mėnesyje lankėsi Amerikos šalpos organizacijų suvažiavime, vienas aukštas JAV užsienio šalpos pareigūnas, susipažinęs su pirmininke, sužinojęs, kad ji vadovauja Balfui, paklausė: "O kur dingio tas mažas kunigėlis, kuris visur įlįsdavo?" Supratusi, kad amerikietis kalba apie kun. Končių, ponias Rudienė atsakė: "Tas kunigėlis dabar jau prelatas ir gyvena Romoje" šiame pasikalbėjime Rudienė patyrė, kaip aukštai amerikiečių šalpos pareigūnai vertino prelato J. Končiaus darbą lietuvių Balfe.

Iš tiesų, prel. Končiaus vadovautas Balfas atliko didelį politinės ir tautinės reikšmės darbą. Nebuvo įmanoma ribotis tik šalpos veikla, kada reikėjo organizaciją įteisinti Washingtone, įregistruoti į visas valstybines šalpos įstaigas, kad būtų galima gauti lėšų ir produktų. Teko kovoti prieš raudonųjų kėslus ne tik išardyti pabėgėlių šelpimą, bet ir prieš bandymus prievarta sugrąžinti pabėgėlius į jų kraštus. Juk tuo metu stipresni negu dabar komunistai visomis priemonėmis bandė paveikti Washingtono vyriausybę, kad ji palankiai žiūrėtų į "sąjungininko" - Sovietų Rusijos pastangas sugrąžinti pabėgėlius. Amerikoje tuo metu jau veikė Russian War Relief organizacija, kuriai lėšos A.

Bimbos komiteto buvo renkamos ir lietuvių tarpe.

Tomis dienomis prel. Končius ir jo valdyba daug padarė ir tai nebuvo laikoma "politiniu darbu". Balfas atlaikė atkaklų raudonųjų spaudimą ir pradėjo savo tiesioginį uždavinį — gelbėti karo audros paliestus tautiečius.

Statistiką Balfos darbui pailiuoturiu tik pirmųjų 24 metų. Ligi šios dienos skaičiai bus padidėję. Per 24 metus Balfas tiesioginei šalpai, darbo ir buto garantijoms, perkėlimams, įkurdinimams, Sibiro tremtiniam, Lietuvos, Lenkijos ir kitų 18 kraštų lietuviams siuntiniais, pinigais ir kitomis gėrybėmis išdalino virš trijų milijonų dolerių. Iš Amerikos vyriausybės gauta 966,175 dol. Iš JAV vyskupų konferencijos gauta 60,000 dol. Visa kitą sudėjo artimo meilės pilni tautiečiai.

Praėjus emigracijų bangai, Balfos veikla nenurimo. Buvo silpnesnių metų, atoslūgių ir nuovargio ženklų. Buvo nesusipratimų ir išsiškikimų, bet ir šiandien mažžemiai Lenkijos lietuviai, Vokietijos vargo mokyklėlės, išdidūs dėl savo ryšių Seinu, Punsko lietuviai žino, atsimeina ir gerbia "gerąjį dėdę iš 105 Grand stryto". Kas žino, ar ne Balfas bus daugiausia prisidėjęs prie Lenkijos lietuvių tautinės sąmonės išlaikymo?

Per 24 metus Balfas maisto siuntinių išsiuntinėjo 6,341,468 svarus; rūbų siuntinių buvo išsiųsta 2,364,039 svarai; apie 9 milijonai svarų siuntų pasiekė paramos reikalingus brolius ir seseris. Tų siuntų vertė apie 5 milijonus dolerių.

Šalia prel. Končiaus nuopelnų, Balfą pastatant ant kojų ir jam vadovaujant, jam priklauso ir istoriko paminėjimas, kaip pirmojo Balfos skyriaus 1944 m. gegužės 22 d. įsteigė Mount Carmel, Pa. parapijoje. Balfas vienu metu turėjo 140 skyrių. Šiandien beliko 55.

Šalia politinio atspalvio darbų ir šalpos Balfas nemažai yra atlikęs ir tautinės kultūros dirvonouose. Dar ir šiandien lietuvių iš įvairių šalių kreipiasi į jį prašydami stipendijų studijoms, prašydami knygų ar laik-

raščių. Vis dar remiama Vasario 16 gimnazija ir neužmiršamos lituanistinės mokyklėlės. Kada šiandien ruošiamos politinių ir švietimo veiksnių konferencijos, ne vienas veiksnis pamiršta, kad Balfas turi pilną teisę reikalauti sau vietos prie tokių konferencijų stalo. Tačiau Balfos vadovai į konferencijas nesiveržia, nes turi apščiai darbų.

Daug Balfui pakenkė ankstyva ir netikėta kun. Liongino Jankaus mirtis. Jis irgi paliko savo antspaudą organizacijos ilguose metuose. Pakenkė ir kun. Pr. Geiščiūno susirgimas. Jie abu buvo patyrę, atsidaugę, gabūs ir energingi darbininkai.

Šiandien organizacija atsistoja naujame kelyje. Atėjo nauji žmonės, naujame mieste. Ponia Marija Rudienė, sena Balfos darbuotoja, pasiėmė ant savo patyrusių pečių nelengvą naštą ir didelę atsakomybę. Galima trumpai pasakyti, kad Balfas nesirengia pensijon. Idealizmo ir mūsuose užtenka, deja netrūksta ir vargan patekusių lietuvių. Jų yra ne tik mažiau išsivysčiusiose valstybėse, bet ir pačioje Amerikoje. Pirmieji naujos valdybos žingsniai žada tolimesnį šios organizacijos klestėjimą. Balfos darbuotojai puikiai supranta savo atsakomybę prieš is-

Nukelta į 14 psl.

Prel. J. Končius ir kun. L. Jankus.



## BALFO TVIRTOVĖ PRIE PACIFICO

Šiais metais Balfas švenčia savo garbingos ir kilnios veiklos sukaktį. 1944 m. kovo mėn. 24 d. buvo, yra ir liks visiems laikams, kol bus gyvas nors vienas susipratęs lietuvis, kaip viena iš svarbiausių datų Amerikos lietuvių veiklos istorijoj.

Bendrają Balfio apžvalgą palikdami kitiems, nors trumpam sustokime ties vienu Balfio skyriumi tolimuose Amerikos Vakaruose.

Malonu konstatuoti faktą, kad Los Angeles mieste mažytė ir neturtinga Šv. Kazimiero lietuvių parapija, įkurta energingo prel. J. Macijausko pastangomis, neatsilieka nuo kitų, didžiųjų, lietuvių kolonijų. 1944 m. spalio mėn. 15 d. susaukta viename lietuvių pasitarime buvo įsteigtas Balfio skyrius, kuris gavo iš centro prietaringą eilės 13-tą numerį. Į pirmąją valdy-



Balfio Los Angeles skyriaus valdyba 1974 m. — Iš kairės A. Tumas, S. Kvečas, S. Šakienė, B. Mackiala, V. Pažiūra — pirm., B. Seliukas, J. Rukšėnienė, J. Motiejūnas, A. Mitkevičius. (Trūksta R. Muloko).

Foto L. Kantas

Present board members of the Los Angeles chapter of the United American Lithuanian Relief Fund — BALFAs.

joje. Valdyba tuoj pat ėmėsi skubaus darbo, skelbdama pinigų, konservuoto maisto ir rūbų rinkliavas. Parapijų klebonai irgi nuoširdžiai talkininkavo. Visa tai, kas jose buvo surenkama, prel. J. Macijauskas, dažniausiai pats vienas, gabeno į savo parapijos garažą. Čia įvairios gėrybės, talkinant kitiems Balfio valdybos nariams, buvo rūšiuojamos ir pakuojamos į didesnes ar mažesnes dėžes. Iš čia vėl prel. J. Macijauskas sunkias siuntas gabeno į stotį ir siuntė į Balfio centrą. Šis darbas buvo apmokėtas dideliu laimėjimu: 1945 m. jauna ir negausi Los Angeles lietuvių Šv. Kazimiero parapija ir jos globoje veikia Balfio 13-tas skyrius užėmė tremtinių šalpoje III-čią vietą visoje Amerikoje.

1946 m. Vasario 16 minėjimo proga prel. J. Macijauskas yra pasakęs šiuos labai reikšmingus ir visiems mums prisimintinus žodžius: "Norint gelbėti Lietuvą, reikia visų pirma gelbėti pabėgėlius iš Lietuvos ir juos atsikviesti į Ameriką. Dirbkite galestingumo darbus neatsikalbinėdami senatve. Antra, turite auklėti savo vaikus lietuviškai, kad jie mokėtų lietuvių kalbą ir mylėtų Lietuvą. Kitaip, seniesiems mirus, lietuviai išnyks Amerikoje." Šiuos pamokančius žodžius sekė nuoširdūs darbai: pradžioje buvo sudaryta apie 50 efidevitų ir vėliau apie 200 darbo ir buto garantijų.

Prel. J. Macijauskas mirė 1947 m. gegužės 14 d., likęs gerojo samarijiečio simboliu. Parapijos klebonu paskirtas atvykęs 1946 m. iš Vokietijos kun. J. Kučingis, kuris ir šiuo metu energingai vadovauja jo išaugintai didelei ir turtingai parapijai. Parapija ir toliau nuoširdžiai remia Balfio darbus, — duoda ne-

mokamai patalpas parengimams, susirinkimams, padeda pinigų vajaus rinkliavoms skelbimais biuletenyje ir iš sakyklos bažnyčioje

1950 m. Balfio valdyba, vadovaujama J. Uždavinio, už didelius nuopelnus lietuvių šalpai pakėlė į Balfio garbės narius šiuos asmenis: prel. J. Kučingį, Lietuvos garbės konsulą dr. J. J. Bielskį, K. Lukšį, J. Kumetą, N. Mockų, B. Starkienę, J. Uždavinį, P. Žilinską. Post mortem garbės nario titulas buvo suteiktas ir prel. J. Macijauskui.

Tolimesni Balfio sk. pirmininkai buvo: gen. S. Raštikis, H. Tumas, A. Dabšys, F. Kudirka ir jau 18 metų šias pareigas eina V. Pažiūra.

Los Angeles aktyvusis 13-tas sk.

Meninę programos dalį atlikę dalyviai su Los Angeles Balfio valdybos nariais. Iš kairės — inž. R. Mulokas, vicep., Rasa Draugelytė, pianistė, Vl. Pažiūra — pirm., solistai: J. Čekanauskienė, B. Dabšienė, R. Dabšys; J. Rukšėnienė, valdybos vicepirm.

Balfas Board members of the Los Angeles artists who performed at the Foundation's annual ball on May 4th.



šių garbingą Balfio sukaktį paminėjo gegužės mėn. 4 d. Šv. Kazimiero parapijos salėj surengtame įspūdingame baliuje. Dalyvavo beveik 200 žmonių. Meninę programą atliko solistai: J. Čekanauskienė, Birutė ir Rimtautas Dabšiai, akomponavo jauna pianistė Rasa Draugelytė.

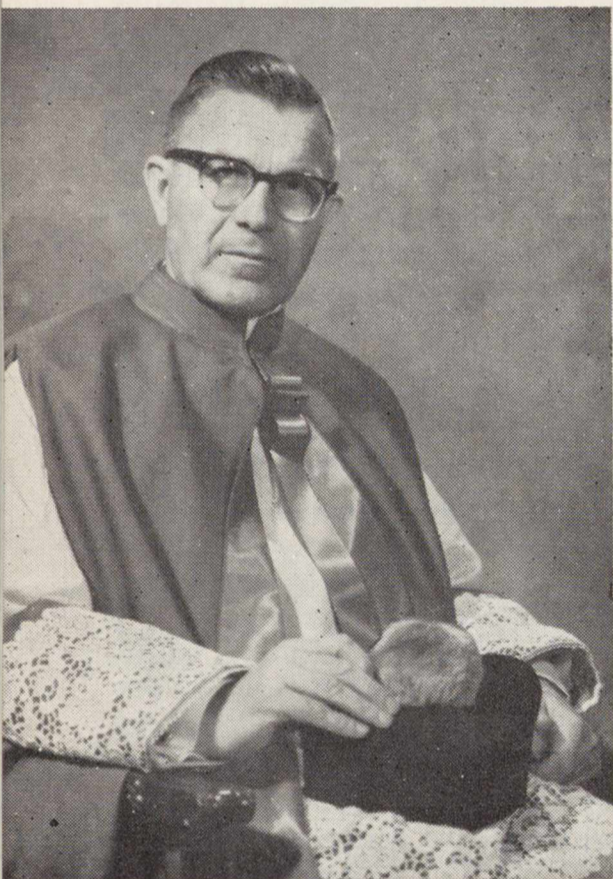
Pažymėtina, kad programos atlikėjai atlyginimo neėmė, — tai auka Balfui.

Balfio veikla ir toliau vykdoma. Galima pasidžiaugti, kad aukotojų ir rėmėjų netrūksta. Tikimės, kad jų nemažės ir ateityje, darbo ir veiklos vietas užimant naujoms jėgoms.

**Vladas Pažiūra**  
Balfio direktorius



Prel. J. Macijauskas.



Prel. J. Kučingis.

bą išrinkti: prel. J. Macijauskas, K. Lukšys, F. Mason, B. Starkienė, J. Uždavinys ir P. Žilinskas.

Prel. J. Macijauskas kreipėsi į Los Angeles vyskupą ir 1945 m. gavo malonų pritarimą ir leidimą pravesti rinkliavas visoje vyskupi-

\*\*\*\*\*

Atkelta iš 13 psl.

toriją, savo skolą buvusiems, jau išėjusiems, veikėjams ir savo pažadą nesustabdyti veiklos, kol pasaulyje bus nors vienas susirgęs, nedavalgęs, neapsirengęs ar neviltingas apimtas brolis ar sesuo lietuvis. Balfio armija dar gyva, jis dar didelis veiksnys.

**Algirdas Pužauskas**

## KOMPOZITORIAUS ALEKSANDRO ALEKSIO SUKAKTIS

Saulėtą sekmadienio gegužės 5 dieną Šv. Juozapo parapijos, Waterbury, Conn., auditorijoje nuotaikingai atžymėta kompozitoriaus Aleksandro J. Aleksio 50 metų sukaktis kaip vargonininko, chorvedžio, muzikos mokytojo ir visuomenininko Waterburyje ir 60 metų Amerikoje. Tikrai nusipelnęs sukaktuvininkas buvo nuširdžiai pasveikintas ir apdovanotas savo artimųjų bendradarbių, draugų bei gerbėjų. Staigmena buvo prel. L. Tulabos dalyvavimas iš Romos atvykusį dėdės pagerbimą. Svečias atlaikė šv. Mišias, pasakė pamokslą ir minėjimo pagrindinę kalbą. Dalyvavo miesto meras Victor Mambruno su ponia. J. Adomaičio vadovaujama liet. radijo valanda tą dieną buvo skirta komp. Aleksiumi pagerbti.

Ateitininkų pirm. V. Vaitkus iškėlė sukaktuvininko reikšmę, gražiai pabrėžė visų Waterburio lietuvių sentimentą komp. Aleksiumi. L. Bendruomenės Waterburio apylinkė apdovanojo solenizentaų laisvos Lietuvos Gedimino kavalierių Karaliaus Mindaugo medaliu, kurį įteikė A. pirm. Malakauskas, ir K. Urbšaitis. Dalyvavo bei sveikino: kleb. kun. J. Vilčiauskas, kun. P. Karvelis, kun. E. Gradeckis, kun. J. Kripas, kun. L. Kvedas, kun. H. Balčiūnas.

Tarp gautų sveikinimų raštu pažymėtina prof. J. Žilevičiaus, A. L. Vargonininkų-Muzikų s-gos valdybos, L. Vyčių centro valdybos, L. Šimučio su ponia, L. Vyčių III-Ind. apskrities choro, prof. V. Marijošiaus, dailininko kun. P. Brazausko, filmininko kun. A. Kezio, SJ. L. Vyčių Naujosios Anglijos apyg. valdybos, S. Juro, American Guild of Organists ir 13 vietinių lietuvių organizacijų.

Dalyviai gėrėjosi kun. A. Kezio puikiai pagamintu ir įdomiu filmu apie komp. Aleksio ilgametę šakotą veiklą, pradėtą Varšuvos Muzikos Konservatorijoje studentavimo metais, vadovaujant M. K. Čiurlionio įsteigtam lietuvių chorui. (Tik apgailestauta, kad filmas "per trumpas").

Waterburio visuomenė didžiuojasi, galėdama savintis komp. Aleksio asmenį. Lenkiame galvas pagarbos ir padėkos ženklai už pašvęstą darbą tautai ir bažnyčiai kultūrinės ir organizacinės veiklos baruose. Jo



Kompozitorius A. J. Aleksis.

Composer, musician and civic leader A. J. Aleksis (b. 1886 in the county of Marijampolė, Lithuania) has been honored in Waterbury, Conn., where for the last 50 years, (1924-74) he has been organist at St. Joseph's Lithuanian Parish Church and the conductor of its chorus. His earlier 10 years spent in America, since 1913, he had served the Church and Lith. Communities in Chicago, Detroit, Springfield, Brooklyn, after arriving from the Conservatory at Warsaw where was leader of the Lith. choir organized by M. K. Čiurlionis.

vargonų muzikos garsai bei jo vadovautų chorų giesmių ir dainų aidai kilo į dangaus erdves ir pasiekė žmonių širdžių gelmes.

Minėjimas baigtas kun. R. Juškausko palaiminimo ir komp. Aleksio gilios padėkos jausmingais žodžiais.

Jubiliatui linkime dar daug sveikų, šviesių ir laimingų ~~~~~ (N.)



"Žiburio" Lituanistinės mokyklos vedėja Valentina Černiauskienė.

Superintendent of the "Žiburys" School of Lituanistics, Mrs. V. Černiauskas.

## ŽURNALISTIKOS PREMIJA – VLADUI BŪTĖNUI

Balandžio 17 d. Jaunimo Centro kavinėje, Chicagoj, buvo įteiktos Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos skirtos premijos jų laimėtojams: žurnalistikos — **Vladui Būtėnui**, už religinį veikalą — **A. Maceinai**. Premijų mecenatas — kun. dr. J. Prunskis. Premijų įteikimo iškilnėse dalyvavo gražūs būrys spaudos žmonių, kultūrininkų, visuomenininkų; joms vadovavo Liet. Žurnalistų sąjungos pirm. kun. J. Vaišnys, S.J.

Premijos laimėtoją sveikino mecenatas kun. dr. J. Prunskis, Liet. Fondo pirm. dr. A. Razma, LŽS vardu J. Janušaitis, bendradarbių vardu — V. Kasniūnas.

Vladas Būtėnas nuoširdžiai padėkojo LKMA ir mecenatui už suteiktą premiją (\$1000). Dešimtą premijos dalį (\$100) jis paskyrė Jaunimo Centru, kuriame užaugo ir laureato atžalynas. Prof. A. Maceina asmeniškai negalėjo dalyvauti (gyvena Vokietijoje) — jo žodį, atsiųstą raštu, perskaitė juri komisijos pirm. kun. G. Kijauskas, S.J.

Už žurnalistiką LKMA premijas jau yra gavę J. Brazaitis ir J. Erečas. Šių metų laimėtojas Vladas Būtėnas taip pat pasirašinėjas Ramojaus slapyvardžiu, yra vienas iš gabiausių, produktyviausių ir darbščiausių praėjusiais metais žurnalistų. Dalyvaudamas periodinėj spaudoj, jis turi nuolatines skiltis "Tėviškės Žiburiuose" ir "Dirvoje". Jo spalvingi, brandūs straipsniai dažnai telpa Drauge, Laisvoje Lietuvoje ir



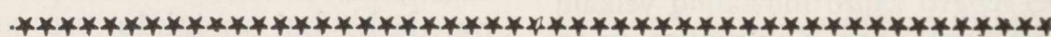
Žurnalistas, rašytojas Vladas Būtėnas-Ramojus dėkoja L.K.M.A. ir mecenatui kun. dr. J. Prunskii už suteiktą jam žurnalistikos premiją už 1973 metus

V. Būtėnas accepting the 1973 prize for Journalism.

kt. Jis rašo mūsų aktualiaisiais kultūrinio, visuomeninio, politinio gyvenimo klausimais. Apima plačias organizacijų veiklos sritis. Aplankė Pensilvenijos lietuvius ir ruošia apie jų gyvenimą knygą. Nuolat gvildena mūsų tautos tragediją, liudindamas herojiškus partizanų žygius. Jis išsakė ir kenčiančios bažnyčios padėtį okupuotoje Lietuvoje. Žodžiu, žurnalistas ir rašto žmogus Vladas Būtėnas šiandien yra vienas iš produktiviausių mūsų žurnalistų ir jam žurnalistikos premija atiteko vertai.

Premijų įteikime rašytojas Aloyzas Baronas taiklia humoristika aptarė laureato Vlado Būtėno spaudos darbo kelią. Jaunimo Centro ansamblis savo dainomis gražiai praturtino šias kultūringas iškilmes.

J. J.



L. B. Detroito apylinkės "Žiburio" Lituanistinės mokyklos 1974 m. abiturientų laida: Ramunė Duobaitė, Ramona Urbonaitė, Paulina Abariūtė, Živilė Idzelytė, Daina Žemataitytė, Stasys Arlingis, Andrius Anužis, Paulius Arlauskas, Darius Jurgutis, Vydas Neverauskas.

Fito J. Urbonas

The 1974 class of graduates of the School of Lituanistics, in Detroit.



Komp. Giedra Gudauskienė.

## Kompozitorės GIEDROS GUDAUSKIENĖS III-jo KONCERTO PROGA Chicagoje

Kompozitorė Giedra Gudauskienė gimė 1923 m. Kaune. Vidurinį mokslą išėjo "Aušros" gimnazijoje ir studijavo fortepijoną Kauno Konservatorijoje. Amerikoje, baigusi Roosevelt Universiteto kompozicijos ir muzikologijos klasę Čikagoje, įgijo bakalauro laipsnį. Kalifornijos universitete (UCLA) studijavo pedagogiką, džiazo improvizaciją bei lengvo žanro muzikinių veikalų pastatymą. Yra Kalifornijos un-to alumnų narė; 1973 m. priimta į ASCAP organizaciją.

Yra sukūrusi 50 dainų, instrumentinės bei teatro muzikos.

Teatro muzika: Alės Rūtos "Gyviųjų teismui"; K. Ostrausko "Karnarėlei"; P. Babicko "Gintaro krantui"; Vytės Nemunėlio "Meškiukui Rudnosiukui".

Įdainuota į plokšteles: "Viešpaties pasaulis" — V. Jonuškaitė-Zaunienė; "Oi, tu, kregždute" — Gina Čapkauskienė; "Pasvarstyk, antele", — A. Stephens vadovaujamas moterų choras.

Išspausdinta: "4-rios dainos sopranui: "Viešpaties pasaulis" (žodž. Bern. Brazdžionio); "Norėčiau skristi" — naujos dainos mažiems ir jauniems. Be to, Lietuvių Bendruomenės dviejuose rinkiniuose fortepijonui ir chorui yra įtraukti penki kūriniai.

Koncertai. Pirmasis G. G. kūrinių koncertas įvyko 1958 m. Jauni-

mo Centre Čikagoje; ruošė "Šviessos" sambūris. Antrasis koncertas taip pat sėkmingai praėjo 1973 m. Santa Monikoje, Kalifornijoje; ruošė vietinė Lietuvių Bendruomenė.

Trečiojo, rudenį rengiamo Čikagoje, koncerto proga "Lietuvių Dienų" žurnalo redakcija kreipėsi į kompozitorę su keletu klausimų:

— Jūsų III-sis koncertas, įdomu, programos atžvilgiu ar skirsis nuo pirmųjų dviejų? Ar esate sukūrusi naujų kūrinių nuo Čikagoje girdėtų 1958 metais?

— Žinoma, skirtumas bus didelis. Ypač lyginant su pirmuoju koncertu, nes per tiek laiko ir kūrinių kiekybė ir kokybė pakito, atsimenant, kad dar papildomai studijavau UCLA džiazo kompoziciją ir dirbau su jaunais instrumentalistais ir dainininkais. Tas, sakytume, lyg ir leido man prisitaikyti prie to, ko reikalauja dabartinė lietuvių auditorija ir dainininkų pajėgumas. Tik palyginkime, ko reikia rašant Ginai Čapkauskienei, solistei su ištobulintu balsu ir kontrastui — pirmojo skyriaus lituanistinės mokyklos mokiniui — mėgiamai dainuojamai lengvai dainelei.

— Jūs esate lietuvi moteris kompozitorė, kurios muzika dažnai atliekama koncertų programose, — sakykit, ar yra skirtumo tarp vyro ir moters kompozitoriaus, jeigu ji turi tą patį muzikinį išsilavinimą, žino rašymo techniką ir muzikinę literatūrą?

— Žinoma, mes moterys niekada nesutiksime, kad būtume mažiau pajėgios muzikos srityje negu vyrai. Jau tas faktas, kad tūkstančiai lietuvių liaudies dainų, darbo bei apeiginių, yra sukurta moterų, — liudija, kad lietuvių tautoje moteris turėjo stiprią korėjos galia. Jeigu palygintume skaičių tik vyrų darbams skirtų, karo bei gėrimo dainų su moterų, matytume, kad svarsityklės stipriai krypta mūsų pusėn. Tai leistu spėti, kad proporcingai melodijos galią mes esame paveldėjusios.

Tačiau vyrai jau nuo krikščionybės laikų yra užėmę vadovaujamą poziciją: jie gavo muzikinį išsilavinimą kaip vargonininkai ir orkestrų muzikantai instrumentalistai. O moterys ėmė reikštis muzikoje tik šio šimtmečio pradžioje. Tai, jei jos ir turėjo melodizikinio pasiruošimo, kurį vyrai jau buvo įgiję prieš šimtmečius. Juk kompozitoriui reikia daug techninio pasiruošimo ir garso matematikos.

jos dovaną, bet trūko to viso mu-

— Kiek yra žinomų lietuvių mo-

terų kompozitorių ir koks santykis tarp vyrų ir moterų?

— Lietuvoje net ir šiuo metu santykis yra labai neproporcingas. Gal dvi iš 39-nių. Amerikoje bent kiek geriau: keturios iš 26.

Lietuvoje iš senosios kartos: A. Dirvianskaitė, E. Laumenskiene ir J. Čiurlionytė.

Lenkijoje: Gr. Bacevičiūtė.

Amerikoje: S. Čerienė, Seselė Bernarda, Ona Metrikienė ir aš. Pažymėtina, kad G. Bacevičiūtė yra viena iš pirmaujančių moterų kompozitorių pasaulyje. Jos komponavimo stilius yra avangardinis, daugiausia rašo instrumentalinę muziką. Ji yra laimėjusi eilę kompozicijos konkursų įvairiose Europos valstybėse.

— Jūsų dainoms poetus pasirenkate įvairiai: nuo žymiausių iki pačių jaunųjų. Ar galite pasakyti, ar jums dainose melodinė idėja gimsta eilėraščių perskaičius pirmą kartą, ar pakartotinai?

— Asmeniškai pasakysiu, kad daina man gimsta dažniausiai nejučiom, stačiai nevienodai. Jei aš esu kūrimo nuotaikai pribrendusi ir eilėraščio žodžiai tai nuotaikai atitinka — daina gimsta iš karto. Bet jei aš esu vadinamame "refraktoriniame" periode, t. y., kai ilgesnį laiką aš "negimdau" jokios melodijos, tas pats eilėraščių būtų praėjęs nepastebimas. Žinoma, vėliau, kūrybiniame periode vėl jis gal grįžtų atgal, bet nebūtinai ta pačia melodija.

Aš ypač noriu padėti jauniems poetams ir niekada nepraleidžiu progos jų kūryba pasinaudoti vaikų dainoms ar lengvajai muzikai. Jau pats faktas, kad jų žodžiais daina yra dainuojama paskatina juos toliau rašyti.

— Ar koncerte be dainų bus ir



— Birutė Dabšienė, lyrinis sopranas.



Raimonda Apeikytė, pianistė

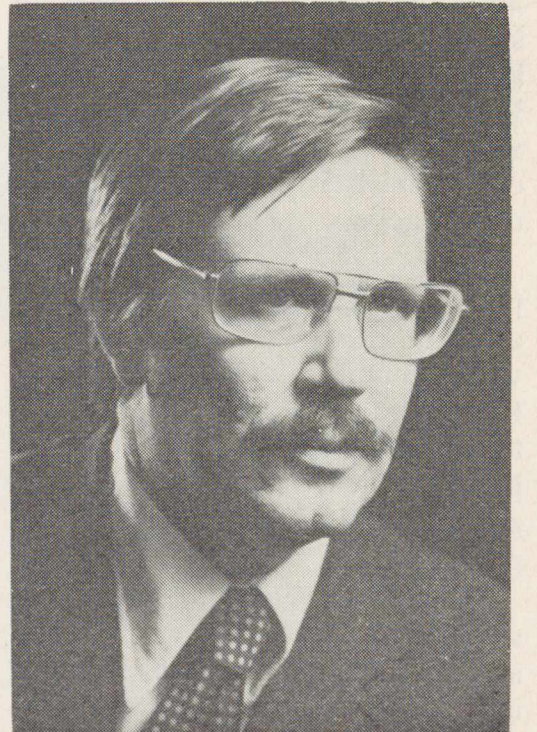
instrumentinės muzikos?

— Taip. Forte-pijonu pjanistė Raimonda Apeikytė paskambins variacijas liaudies dainos tema "Pasvarstyk, antele", kurios techniškai nėra lengvos. Iki šiol tik G. Mitchel ir Antanas Smetona tepajėgė jas paskambinti. Taip pat paruošiau keletą naujų fortepijonui kūrinių, kurie bus paskambinti pirmą kartą.

— Girdėjome, kad iš čikagiškių menininkų dalyvaus aktorius L. Barauskas ir solistė Janina Šalnienė, — įdomu, ką yra pasirinkęs L. Barauskas šia proga?

— L. Barauskas išpildys poetės E. Tumienės "Kalifornijos aguoną" su muzikiniu palydėjimu.

— Ką pasakytumėt apie solistę Janiną Šalnienę?



Rimtautas Dabšys, bosas-baritonas.





Janina Šalnienė, koloratūrinis sopranas.

— Solistė J. Šalnienė yra žinoma dainininkė Čikagoje. Janina Šalnienė pradinį balso lavinimą yra gavusi Muenchene, Haendelio konservatorijoje. Atvykus Amerikon, toliau tęsė dainavimo studijas Eastman Music School Rochestery (N. Y.). Po to ilgesnį laiką dirbo su žinoma balso lavinimo mokytoja Bianca Saroja, o dabartiniu laiku intensyviai dirba su Mr. Gulbransen, Western University Čikagoj. Jo priežiūroj paruošė Joanos vaidmenį — koloratūrinę soprano partiją, kurią atliko B. Budriūno operetėj "Sidabrinė diena". Tiek vaidybiškai, tiek vokališkai J. Šalnienė šiai rolei suteikia tikrą Hollywoodo filmų aktorės charakterį.

Jai mano dainos yra pažįstamos. Po Ginos Čapkauskienės ji yra pirmoji, kuri atliks techniškai sunkiausias dainas. Čia tikriausiai laukia mūsų malonus surprizas.

— Girdėjome, kad didesnę koncerto programos dalį atliks Los Angeles menininkai. Mes palankiai žiūrime į "tarpkoloninį" artistų pasikeitimą — juk Los Angelės mieste yra koncertavę daugelis Čikagos ir rytų pakraščio menininkų, — laikas ir mūsiškiams išeiti iš "savo kiemo". Jūs pažįstate losangeliškių menininkų pajėgumą — kaip juos sutiks čikagiškiai?

— Nors mūsų dainininkai ir pijaunistė jaunesni, bet vitaliteto ir pasiruošimo jiems nestinga. Tikimės, kad Čikagos atmosfera bus palanki ir tai, ką jie čia yra parodę, sužibės ten pilnoje šviesoje.

— Jūsų programoj atlikėjų tarpe yra eilė pavardžių, — gal galėtu-

mėte kiekvieną atskirai pristatyti?

— Mielai. Solistė Birutė Dabšienė — lyrinis sopranas. Ji dainavimo yra mokiusis pas balso lavinimo mokytojus: prof. V. Sabalienę, Br. Budriūną, Immaculate Heart College Gloria Steppe ir dabartiniu laiku tęsia studijas pas Dorothy Fries. Ji yra davusi savo dainų ir arijų rečitalį 1971 m. Immaculate Heart kolegijos salėje. Atlikusi įvairias solo partijas su Long Beach daktarų simfoniniu orkestru, Violetos partiją iš "Traviatos" operinių ištraukų koncerte; vaidinusi muzikiniame kompozitorės Onos Metrikenės montaže "Gintaro pakrantė" su vokaliniu ansambliu "Vakarų aidai". Yra nuolatinė Šv. Kazimiero parapijos choro, kuriam vadovauja Br. Budriūnas, solistė, atliekanti įvairias partijas su choru ir be jo.

B. Dabšienė, turėdama gražų balsą ir dėkingą sceninę ašvaizdą, yra Los Angeles publikos labai vertinama ir mėgiama.

Rimtautas Dabšys — solistas baritonas — sodraus balso ir stipraus temperamento dainininkas. Dainavimo mokėsi pas Br. Budriūną. Jo išpildyme jaučiasi balso jėga; žaismingi apvaidinimai daro Rimtautą Dabšį įdomų komiškose kompozicijose.

Pianistė Raimonda Apeikytė yra plačiai žinoma akompaniatorė ir solo menininkė. "Lietuvių Dienų" žurnalas jai yra skyres viršelį ir teksto parodyti jos muzikiniam keliui ir pasiekimams. Prie to tenka pridėti, kad ji vis tobulėje, yra reto gabumo ir labai greit išmoksta naujus solo kūrinius. Jos skambinimo technika sudėtinga ir sodri, palydima puikios precizijos, kai akomponuoja solistams; neįprastos jėgos, kai palydi chorus ir jautraus subtilumo Chopeno kūriniuose. Ji — gimusis menui. O sceninė laikysena laviruoja tarp nuostabaus santūrumo, kai akomponuoja solistams ir nepaprastos energijos ir savim pasitikėjimo, kai skambina solo.

— Prašom dar žodelį apie koncerto rengėjus ir jų tikslus.

— Illinois Lietuvių Gydytojų draugijos Pagalbinis Moterų vienetas įsikūrė 1957 metais. Jo organizatorei ir pirmajai pirmininkei teko būti man.

Pagalbinis Moterų vienetas veikia šalpos ir kultūrinėje plotmėje. Jis išleido Lietuvių kalbos vadovėlį, kuris ir šiandien naudojamas lituanistinėse mokyklose; vienetas talkina Balfui ir yra tūkstantininkas Lietuvių Fondo eilėse.

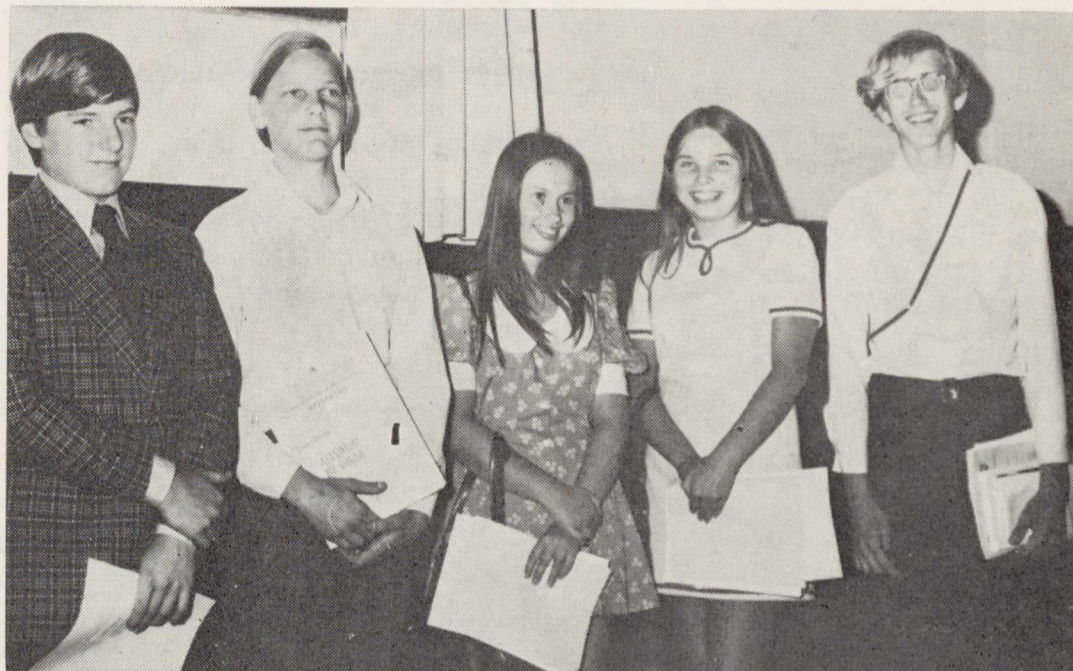
Nuo 1965 m. suorganizuotas stipendijų fondas ir kelinti metai

iš eilės remia mediciną studijuojančius studentus tiek čia, tiek užsienyje. Šalia to, kultūrinėje veikloje vienetas plačiai reiškiasi, ir šios veiklos rėmuose ir yra rengiamas šis koncertas.

Ačiū mielajai kompozitori už gražų pokalbį. Tikimės, kad Čikagos visuomenė įvertins šias kompozitorės ir jos kūrinių atlikėjų "iš užsienio" pastangas ir savo atsilankymu parems šį vertą dėmesio Gydytojų draugijos Pagalbinio Moterų vieneto užsimojimą — propaguoti muzikos ir dainos talentus.

## VEIDAI IR VAIZDAI

(Faces & Places)



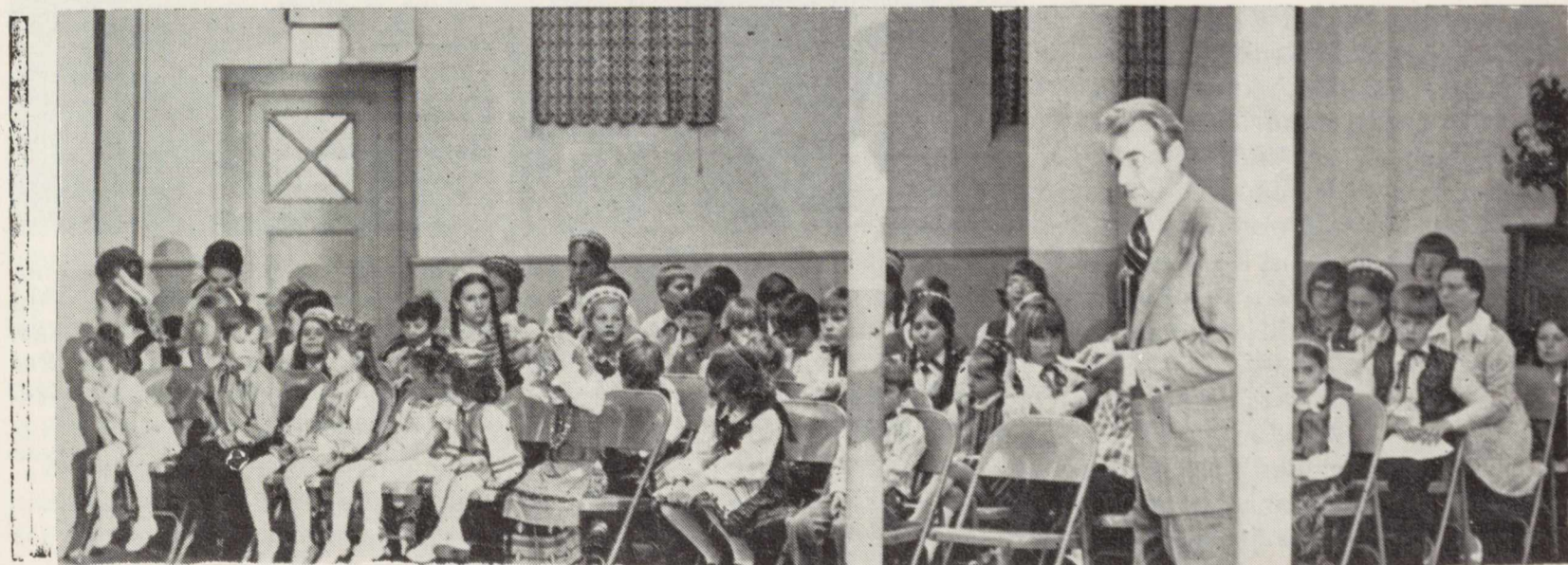
Los Angeles Šv. Kazimiero Lituanistinę mokyklą šiemet baigę mokiniai: iš kairės R. Radas, L. Butkys, M. Žmuidzinaitė, R. Kliorytė, R. Polikaitis. Foto L. Kantas

Graduates of the St. Sasimir Lituanistic School, Los Angeles (Class '74).

Hartfordo Lituanistinės mokyklos mokiniai, vadovaujami mokyto D. Dzikienės atlieka propramą Motinos dienos minėjime ir mokyklis mokslo metų užbaigime gegužės 12 d. para-

pijos salėj. Kalba pasakė S. Zabuis, LB apyl. pirm. Foto A. Dzikas

Graduates of the Hartford School of Lituanistics perform at a final ceremony on Mothers Day.



## UŽBAIGSIME MILIJONĄ

Šių metų gegužės mėn. 4 d. Chicagoje, Jaunimo Centre, į metinį Lietuvių Fondo suvažiavimą buvo suplaukęs gausus būrys LF narių. Suvažiavimas praėjo darbingoj nuotaikoj, buvo išklaudyta LF tarybos pirmininko dr. K. Ambrozaičio, valdybos pirmininko dr. Jono Valaičio, pelno skirstymo komisijos pirmininko dr. A. Razmos, vykd. vicepirmininko, reikalų ir vajú vedėjo A. Rėklaičio, išdininko K. Barzduko išsamūs pranešimai.

Suvažiavimo proga, nuo š. m. balandžio 1 d. iki gegužės 10 d., milijono užbaigimo vajú davė \$16,379.00. Viso įnašų tuo laiku buvo \$922,905.81. Iki milijono dar trūksta \$77,094.19.

Šiais metais yra skelbiamas vajú būtina užbaigti milijoną. Šie metai yra skelbiami milijono užbaigimo metais Šūkis: kiekvieno lietuvio pareiga ir garbė būti pirmojo milijono Lietuvių Fondo narių eilėse.

Chicagoje vajú pradėtas specialiam suvažiavimo proga suruoštame bankete, Jaunimo Centro didžiojoje salėje.

Gražų banketą su gera menine programa suruošė M. Rėmienė su talkininkų būriu, gi menine programa rūpinosi sol. Stasys Baras. Programą atliko sol. E. Blandytė ir akt. Leonas Barauskas.

Šiais metais švietimo, kultūros ir organizacijų reikalams buvo paskirta viso 50,000 dolerių. Iki šiol iš LF pelno jau paskirta 289,058.00 dolerių. Taigi graži suma!

Pažymėtina, kad LF yra gavęs stambius a. a. Jono Krukonio testamentinius palikimus, kurių vertė šiuo metu galėtų siekti iki 100,000 dolerių. Taip pat dr. Rudaitytės palikimo dalis ir dr. Janinos ir d. Antano Stankų 20,000 dol. įnašas įamžinti jų tragiškai žuvusių sūnų Algį.

Tuo tarpu ruošiamas LF vardynas, kurį numatoma išleisti milijono užbaigimo proga.

LF narių priskaitoma iki 3500. Tai, palyginus su laisvajame pasau-



Lietuvių Fondo suvažiavimo, įvykusio 1974 m. gegužės m. 4 d. Jaunimo Centre, Chicagoje, dalyviai. Foto V. Noreika

Annual convention of the Lithuanian Foundation which was held at the Lithuanian Youth Center in Chicago on May 4th.

lyje gyvenančių lietuvių skaičiumi, mažoka ir net labai mažoka. LF idėjos puoselėtojai ir vykdytojai atliko milžinišką darbą, nesibijodami aštrios kritikos, nesėkmių ir rizikos. Tad šie metai tebūnie kiekvieno lietuvio įsipareigojimo tapti LF nariu metai.

Mielas skaitytojau, tavo įnašas labai svarbus baigti milijoną — jis tarnaus lietuviškosios sąmonės bei lietuviškos gyvybės išlaikymui ir ugdymui laisvajame pasaulyje.

J. Janušaitis



Dabartinė L. B. Hartfordo apylinkės valdyba. — Iš kairės sėdi: Albina Belazarienė, sekretorė, M. Petrauskienė, kultūros reikalų tvarkytoja. Vita Šliogerytė, studentė, jaunimo sekc. pirmininkė; stovi: Stasys Baltauskas, vicep., Alfonsas Dzikas, Etninių grupių atstovas, Juozas Belazaras, Pavergtų tautų atstovas, Steponas Zabulis, pirmininkas, Henr. Dapkus, išd. (Nuotraukoje nėra stud. Birutė Zdanytės, jaunimo sekc. vicepirm.). Foto A. Dzikas

Incumbant leaders of Lithuanian Community, Hartford, Conn. chapter.

## Nauji leidiniai

Atsiųsta paminėti

Bronys Raila, **Paguoda**. I dalis. Akimirksnių kronikos. Nidos Knygų Klubas leidinys. 428 ps. Kaina \$5.00.

Liudas Dovydėnas, **Pašiuropo mano velnias**. Novelės. Nidos Knygų Klubas leidinys. 235 psl. Kaina \$3.50

Janina Narūnė, **Lineliai**. Elliutas apsakymėlis vaikams. JAV LB švietimo Tarybos leidinys. Iliustravo Z. Sodeikienė. Spaudė Saleziečių spaustuvė Romoje, 1973. 23 psl. Kaina nepažymėta.

Janina Narūnė, **Miško viešnia**. Jaunimo Bibliotekos leid. Iliustr. V. Aleksandravičius. 23 psl. \$1.50

**Plieno sparnai**. Metraštis. 4 dalis. 1973. Leidžia Amerikos Lietuvių Aero klubas Chicagoje. Red. V. Peseckas ir E. Jasiūnas. 2846 W. 63 St., Chicago, Ill. 60629. Administracija: B. Gustaitienė, 6602 So. Fairfield, Chicago, Ill. 60629.

**Medicina**, Pasaulio Lietuvių Gydytojų Sąjungos žurnalas, išeina 3 kartus per metus. Prenumerata \$10.00. Redaguoja red. kolegija, vyr. red. K. Pemkus, M.D. Viršelis dail. V. Balukienės.

**Paskutinis birželis**, komp. Br. Budriūnas, žodžiai B. Pūkelevičiūtės. Premijavo ir išleido L. Gydytojų Korporacija Fraternitas Lithuanica. Kaina \$3.00. Sukrauta "Darbininko adm-je": 341 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207.

**Lietuvių tautos ir valstybės istorija**. Istorijos vadovėlis lituanistinių mokyklų IX skyriui arba V klasei. dagavo V. Liulevičius. Išleido JAV LB švietimo Taryba, parėmus Liet. Fondui, 1974. 200 psl., gausiai iliustruota. Kietis viršeliais kaina \$5.

J. A. Rivera, **Amazonės džiunglės**. Romanas. Išvertė P. Gaučys. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas. Aplankė piešė A. Korsakaitė-Sutkuvienė. 355 psl. Kaina \$6.

LIETUVIŲ  
**DIENOS**  
 LITHUANIAN DAYS

JUNE

1974



An International Festival of Culture and Art held in Manchester, N. H., May 17-19 had participants from 28 nationalities. Lithuanian organizers are seen in front and second row.

Tarptautinio Kultūros ir Meno Festivalio, vykusio gegužės 17-19 dienomis Manchesteryje, N. H. ruošėjai I— eilėj: S. Daugėlienė, A. Juškevičienė, pirm.; II eilėj: D. Grauslytė, J. Juškevičius, J. Grauslytė.

Festivalyje dalyvavo 38 tautų atstovai. Fito K. Daugėla

IN QUESTIONS OF THE OPPRESSED NATIONALITIES

During the preparations for President Nixon's European trip to Brussels to meet with the 15-member council to the North Atlantic Treaty Organization, the leaders of the NATO allies, and then to Moscow for further negotiations with Communist Party leader L. Brezhnev — strong encouraging words have been heard from leading American Congressmen and influential press organs on the need for the President to hold a firm stand in questions of the oppressed nationalities and individuals under Soviet rule.

On the question of freedom of emigration the eminent Democratic senator-leader Henry M. Jackson (Wash.) has been quoted (Los Angeles Times editorial page, June 24, 74): "There are a lot of Lithuanians and ethnic Germans and Ukrainians who want to get out, too. I would like to see some consideration for them too."

Republican Robert Hanrahan (Ill.) said he had been assured by a White House official that Mr. Nixon would be briefed... to discuss in Mos-

cow the plight of the Lithuanian seaman, Simas Kudirka, who is suffering in the Soviet Union because of his attempt to defect to America.

Congressman Edward J. Derwinski (R.-Ill.) has issued a news release on June 11th: a letter from Assistant Secretary of State Linwood Halton addressed to Chairman Th. Morgan of the House Foreign Affairs Committee which reaffirmed the United States policy of not recognizing the annexation of the Baltic States, Estonia, Latvia and Lithuania, by the USSR.

We must conceive it as our duty to pay heed to political moves of this type and to express our sentiments concerning them, forthwith. Thus it would be reasonable to expect our readers to terminate their status of "silent majority"; and to raise their own opinions, rather. They could address their senators, congressman, the White House officials, so that the voice of Lithuanians be heard, similarly as is the voice of other nationalities from behind the Iron Curtain.

## A QUESTIONING OF SMOOTHNESS

From the novel "Artist's Wife" by Juozas Tininis

(Continued)

In the two days off from work, while my finger healed up, I dedicated myself to painting. I decided to dedicate myself to painting. I had done nothing with my art since returning from Katoomba. Since I planned of putting on an exhibit in the near future, I thought I'd better add to my collection. I had forgotten about Henry Bell.

For some time I had been haunted by a vision of the bottom of the sea which I had seen while fishing for pearls at Broome. I wanted to get that picture on canvas. I plunged ardently into the work, drawing upon all my creative energy. My brush dashed vigorously about, sketching in cliffs with oyster shells lying all about, just as I remembered it. I drew in a diver, with fish of spectacular colors swimming all around him. By evening of Saturday I had it finished and had named it "The Sea Bottom".

Next day, Sunday, with my palette and easel I went to the beach where I had met Moira two years ago. I must preserve this spot, I told myself, for posterity, a place which had brought me so much happiness. I sketched in palm trees, waves breaking on the shore, and titled the painting **Palm Beach**. At home that evening, I showed it to Moira. She admired it, but asked me why there was no figure in it. "I should be there", she explained to me.

Before this I had painted only Lithuanian landscapes, drawn completely from memory. Since the Katoomba days, however, I had begun to truly appreciate the Australian scenery. Because of my happiness with Moira, I was not living in my inner world as I used to, and was able to paint the outward beauties of this new country as I never could before.

By Monday my thumb was healed and I was back at work at the hospital. Thoughts of Henry Bell now kept coming in and out of my mind, no matter how hard I tried to forget about the whole unpleasant events of the previous week. As I left work that afternoon, I met Youzie.

— I've been waiting to see you, — she said.

— What about? — I asked. — From the smile on your face, I imagine it to be something nice you have to tell me.

— Hardly that, — she said seriously. — Your wife was in the hospital today visiting a certain

patient. A man.

I tried to hide my agitation.

— What is the name of the patient? — I asked, although I knew the answer already.

— Henry Bell. He has a broken leg. She stayed a very long time in his room.

I felt my whole body shaking with anger. My heart was pounding so fiercely that I felt it in my ears. My head was like a glass ball which had overheated and I felt it would burst. Yet I remarked merely:

— Thanks, Youzie, for the information. He's an old friend of both of us, whom we met at Broome.

— Algis, — she said. — Walk with me to the City Park where there are trees. We can sit there and talk in the beauty of nature.

— No, — I replied, I've got to go home to my wife.

She saw my anger.

— You mustn't see her now, Algis. Wait until evening, when you have calmed down somewhat. Let's go to the park instead.

Seeing Youzie was wise in her advice, I took her hand and escorted her to Archibald's fountain which spouts water without ceasing night and day, and has a cooling, refreshing effect on the air around it.

The two of us sat down on the edge of the pool into which the water collects. My heart was heavy with grief, from thinking about Moira and Henry Bell. They must be lovers, I thought, if she would visit him in the hospital — without informing me about it. Two white doves approached us, begging for crumbs, but alas, we had nothing to give them. They finally strutted away. Youzie trailed her hand in the water.

— Algis, do you think these fish are happy?

— I don't think so. They do not have their freedom, being trapped here in this little pool. And where there is no freedom, there is no happiness.

— How cruel, — she said thoughtfully, — to deprive a dumb animal of its happiness. It's even more cruel when one government subjugates another, making slaves of conquered people. Why is the world this way, Algis?

— Men no longer love each other. They are meaner than wild animals in the forest. Some people still know how to love, however. Like you, Youzie. You were a

nurse in Lithuania and are still ministering to people here in Australia.

— You're right, — she replied. — I do love people. What about you, Algis? How do you feel about people?

— Some I love more, some less. Others I hate outright.

— Hating is un-Christian, Algis. Tell me, in which category am I? My answer was prompt.

— With those I love more, of course.

Her face beamed.

— I could kiss you for those words.

I said nothing. Youzie slipped an arm about my neck and kissed me on the cheek. Neither of us could say a word. The only sound was the splash of the water into the pool from Archibald fountain. Darkness came upon us. The doves flew away to their nighttime roosts. My whole being felt strange, almost intoxicated, not from Youzie's kiss, but from my whirling thoughts about Moira and Henry Bell. Finally, Youzie spoke:

— What are you going to do, Algis, about the Australian who is playing tricks on you?

— First, I'll overwhelm her with the flood of my wrath, then find out just how far she and Henry Bell have gone in their relations.

— Well, — Youzie said, — just settle the affair decently.

With that, I escorted her to the tramcar, and boarded another myself. At home my wife greeted me:

— Why are you so late? I was getting worried that you'd been arrested again.

— No. I stopped at the library to look over some European art magazines.

We talked for a while about household matters, but my voice was shaking with emotion. At last, I couldn't restrain myself. I came right out with the question:

— Moira, just what are your relations with Henry Bell? Are you lovers?

— Well, — she said, — it didn't take long for the Lithuanian nurse to tell you of my visit.

— I'm waiting for an answer, — I said.

She spoke up quietly, firmly:

— We are just friends. I went to see him in the hospital because he has no friends or family here in Sydney, and after all, we are responsible for his injury.

— I forbid you, as your husband, to visit this man again, or even send flowers to his room.

She agreed to this, protesting though, that it was a Christian virtue to visit the sick. I found myself startled that what I had expected to turn into an argument

had ended so peacefully. Moira never visited Henry Bell again, at least as far as Youzie could find out. Our ship of married life was sailing once more on smooth waters.

From the Lithuanian translated by  
A. Milukas

\*\*\*\*\*

### Naujas Lietuvos žemėlapis

(mokyklai ir namams), paruoštas J. Andriaus, atspausdintas Rand McNally Co., 59"x48" ant texoprint plastikuoto popieriaus:

1. sulankstytas (voke) ar susuktas (tūtoje) ..... \$15.00
2. su lazdomis (pakabinamas):
  - a) klijuotas ant drobės .. \$35.00
  - b) be paklijavimo ..... \$20.00
3. su metaline makštimi, paklijuotas (išsitraukia kaip filmo ekranas) ..... \$50.00

### Užsisakyti adresu:

### JAV LB ŠVIETIMO TARYBA

c/o R. Kosmanas  
7209 S. Mozart, Chicago, Ill. 60629  
Tel. (312) 925-3344

Taip pat gaunama "Lietuvių Dienų" administracijoje.

\*\*\*\*\*

## MARY HAMROCK

PIERCE — HAMROCK

## MORTUARY

921 Venice Blvd.

Los Angeles, Calif.

Phone: Richmond 9-6091

\*\*\*\*\*

## Clem's Polskie Deli

\* Specializing in home made Fresh & Smoked Polish Sausage, fancy groceries and choice meats.

\* Featuring Imported Krakaus Polish hams, beer, wine and groceries.

NOW

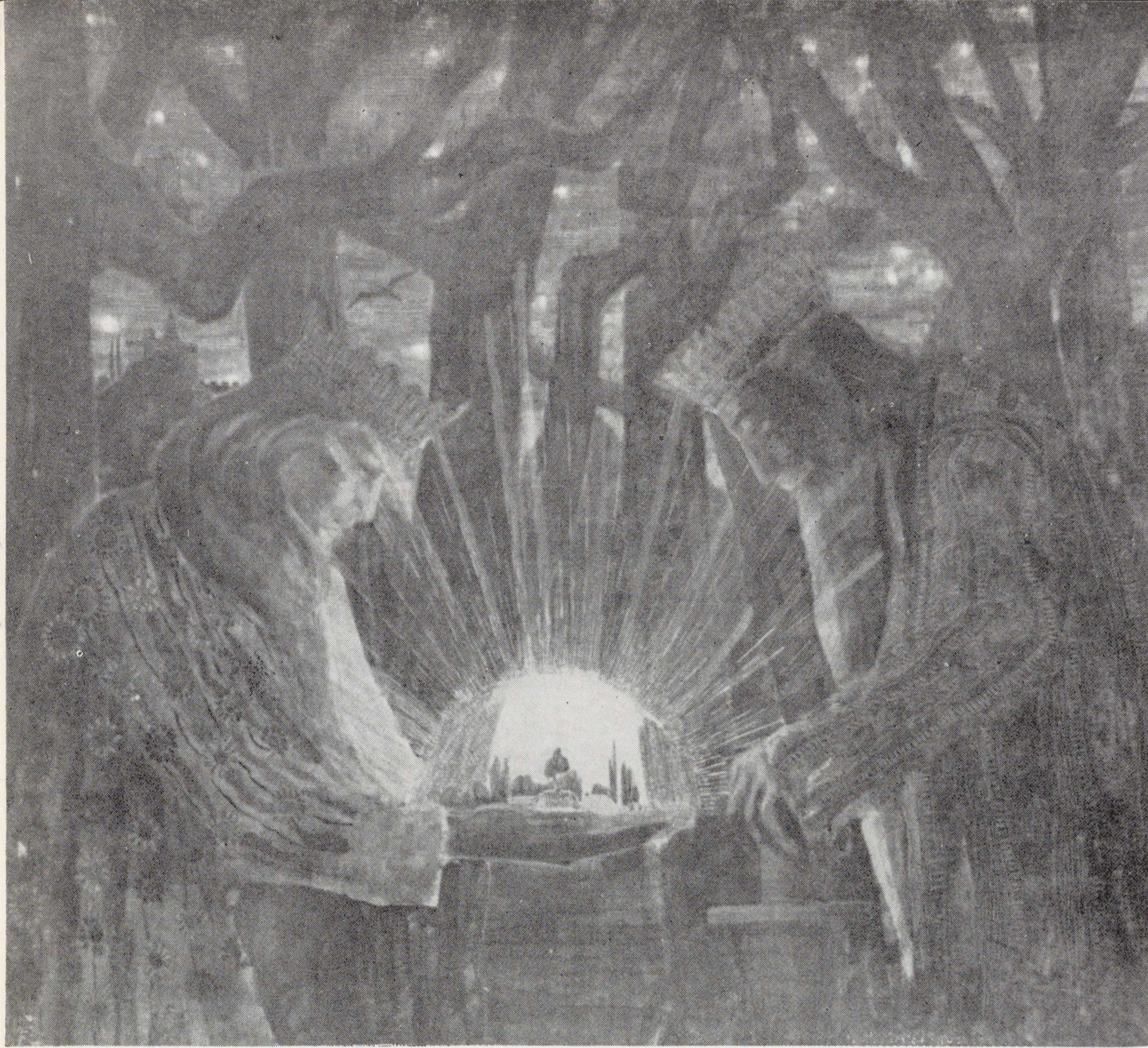
Daily from our own new BAKERY-KITCHEN

a variety of Polish pastries and other home made delicacies.

IT'S CLEM'S

3002 W. Florence Ave., Los Angeles  
759-5058

\*\*\*\*\*



M. K. Čiurlionis, *A Tale of Kings* / Karaliai

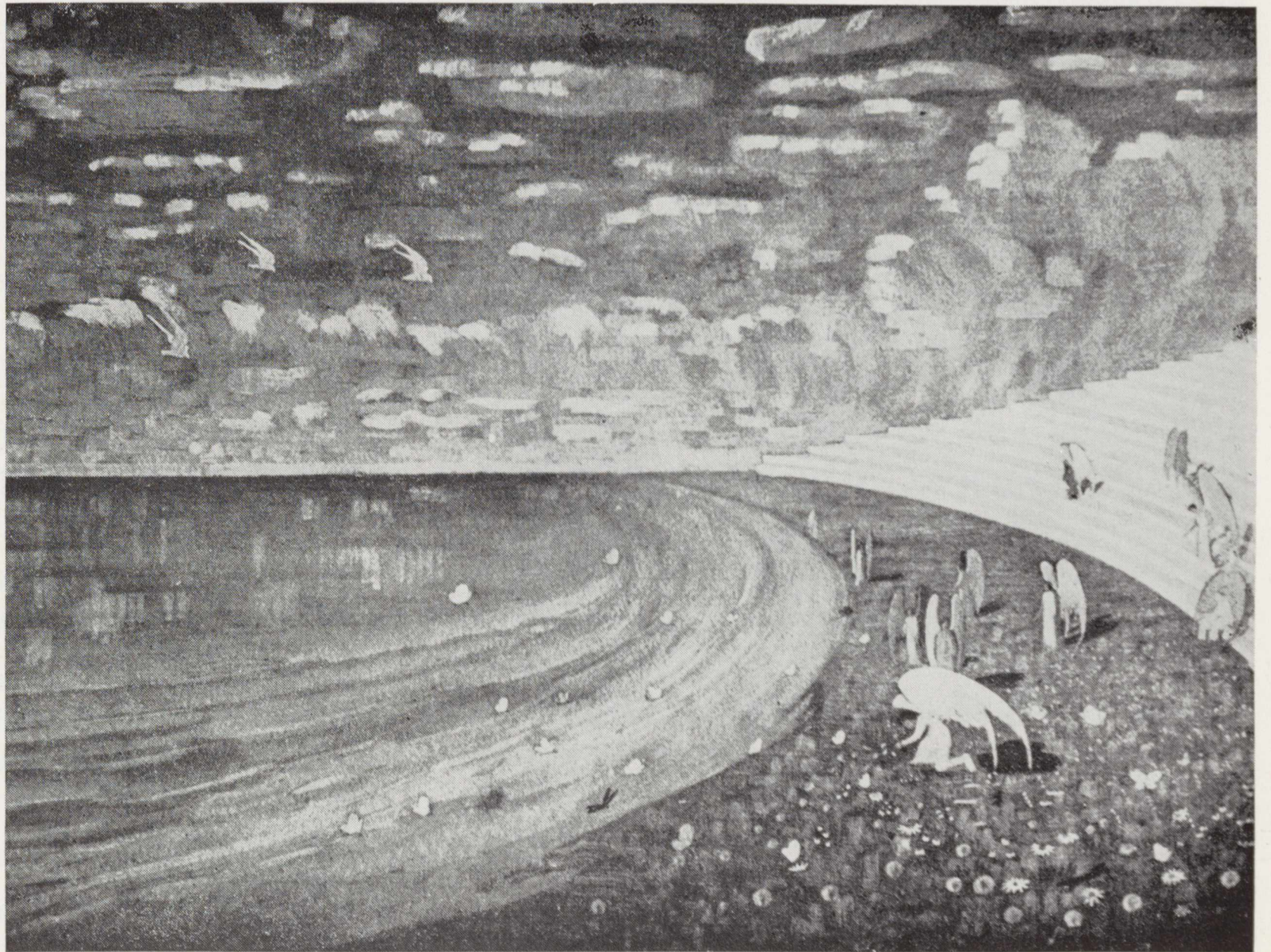
## M. K. ČIURLIONIS (1875-1975)

M. K. Čiurlionis, *Paradise* / Rojus

### A biographical film

A pioneer and a timely research venture into the history of modern painting and artistry is the completion of a film — biography on Mikalojus Konstantinas Čiurlionis, an epoch making Lithuanian modernist artist whose 100th birthday anniversary is to be commemorated in 1975. In a meteoric life of 36 years this singularly creative, imaginative explorer of the finest artistic qualities of his native country succeeded early in acquiring the best of educations in literature, music, art.

From Druskininkai on Nemunas, through Samogitia on the Baltic, to Warsaw, then to Leipzig; then traveling through Europe, the Crimea — at thirty years of age he was already an accomplished musician - performer and composer, with fugues, quartets, overtures and symphonic poems to his credit, who was declining a Polish offer of directorship of the Lublin School of Music in order "to dedicate all his past and future work to Lithuania". He even turned to literature, to philosophy and settled in Vilnius, becoming actively involved in the artistic all-round life of his countrymen and leaving behind for them, additionally, a vast treasure of artistic paintings that alone to experts already have proven him to



be one of the most influential forerunners of modern art, where elements of painting-music-philosophy were strikingly being integrated.

Yet personalities of rare and manifold contributions are not easily evaluated in full. And especially those stemming from smaller nations. Thus the worldlier admirers of M. K. Čiurlionis have so far been stressing either his Polish, his Russian, or his Germanic elements of make-up. The present day younger Lithuanian scientists, however, finally are beginning to take a broader measure of his contributions to their individual culture. And so, in this case, a nucleus was started at the Bowling Green University, Ohio, which subsidized by University and Lithuanian organizations and under the initiative of a local Lithuanian professor, Dr. (Miss) Liuda Alssen, as well as the Institution's art historian, Dr. Willard Misfeldt — succeeded, with the aid of other scientists and professionals, in having a film produced on M. K. Čiurlionis.

The film, in two parts, has already been screened in Chicago. It is also available for TV broadcasts. It provides, besides a narrative on M. K. Čiurlionis, some expert discussions on the monumental paintings of M. K. Čiurlionis shown, as well as excerpts of virtuosic music excerpts by him in a fine rendering by pianist A. Kuprevičius.

Information on leasing of the film may be had by addressing the Lithuanian Foundation, 2422 Marquette Rd., Chicago, Ill. 60629.

A. A. M.



Congrm. John Kluczynski and Cook County Assessor Tom Tully with producers of Lithuanian Radio Forum Mr. A. Audis and Mrs. Maria Rudis.

Lietuvių Radijo Forumo vedėjai, Marija ir Antanas Rudžiai, su kongresmanu John Kluczynski ir Cook County Assessor Tom Tully.



Editor-in-Chief of "The New World", Lloyd Anderson pays a call to the headquarters of the American Lithuanian Council in Chicago.

The New World red. aplanko ALT c. būstinę su ALTo reikalų vedėja Irena Blinstrubiene ir kun. dr. J. Prunskiu. Šiuo metu ALTas daug rūpinasi rugsėjo 28-9 d. Chicagoje šaukiamu A. L. Kongresu.

### Lithuanian Cultural Activities in Canada

The Carling Community Arts Foundation of Toronto, a cultural enterprise advanced by Carling O'Keefe Breweries, of which we had reported in our issues of February and March, has made its first round of awards by contributing over \$100,000 to 80 groups of Canadians in sponsoring their various cultural programs.

The recipients were chosen from over 8000 applicants by the President of the Brewery and a Board of Trustees (one member of which is Mrs. J. Kaknevičius, manager of the Lithuanian weekly in Toronto, "Tėviškės Žiburiai") Four Lithuanian youth groups are now among the first round award winners: "Aidas", a girls chorus in Hamilton received \$1,250 towards production costs of their upcoming concert in Winnipeg; the Toronto Lithuanian Saturday School was given \$2,000 to prepare a 25th anniversary publication; "Baltic", of London members won \$1,000 for their trip to Winnipeg; and "Gintaras" of Toronto — another \$2,000 also to meet traveling expenses.

Canadian applicants contact the Foundation Board by the address of Mrs. Marie L. McCormick, General Manager, Carling Community Arts Foundation, 79 St. Clair Avenue East, Toronto, Ont. MYT 1M6.

Two further grants have come to the Lithuanians from the Ministry of Canadian Multinational Affairs: \$6,000 for the XX Lithuanian festivities in Winnipeg, as part of that City's 100th Anniversary Commemoration, and \$4,420 for the Lithuanian Week in Ontario where exhibitions of Lithuanian folk art and theatrical performances are to be given.

### AR TURITE ŠIUOS LEIDINIUS?

**LITHUANIA Land of Heroes.** Country, People, History, Language. Lithuania's Fight Against the Kremlin Rule. Soviet Genocidal Practices in Lithuania. Prepared and edited by Leonard Valiukas. Lithuanian Days Publishers, 4364 Sunset Blvd., Hollywood 29, Calif. 88 p. Part II — Illustrations, 96 p. Price: \$4.75.

- M. Gimbutienė, **BALTS.** \$8.50
- Dr. J. Končius, **Vytautas the Great** Minkštasis viršeliais \$3, kietais \$4.
- Lietuvių-anglų k. žodynas. \$7.00
- Anglų-lietuvių k. žodynas. \$6.00

Mūsų knygyne galite gauti daugelį kitų naujausių leidinių:

Rašykite

**Lithuanian Days Publishers**  
4364 Sunset Blvd., Hollywood, Ca.



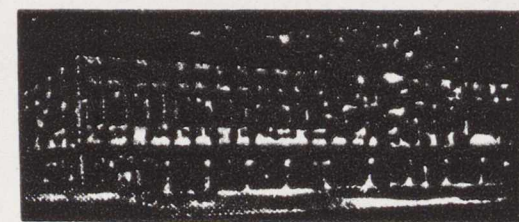
**DIVIDENDAI MOKAMI KAS 90 DIENŲ UŽ VISAS TAUPYMO ŠAKAITAS**

### TAIP

TAUPYDAMI PAS MUS, JŪS GALITE PASIRINKTI TAUPYMO RŪŠĮ, KURI JUMS PATOGIAUSIA... TAI NEDELSDAMI PASIŪSKITE ČEKĮ DABAR.

**7 1/4% UŽ TERMINUOTUS CERTIFIKATŲ INDELIUS**

Dividendas išmokamas kas mėnuo TAUPYMO ŠAKAITOS IKI \$20,000 APDRAUSTOS F.S.L.I. ĮSTAIGOSE.



### ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court  
Cicero, Illinois 60650

**JUOZAS F. GRIBAUŠKAS**  
sekretorius

Tel.: (312) 656.6330 Ir 242-4395

### LADIES AND GENTLEMEN

### Remarkable Discovery



Hair formula JIB is Patented in Switzerland and Registered in U.S.A. and Canada, Europa, Germany, Austria. It cures Dandruff, Falling Hair, Itching scalp, ending Hair, Root growth, Splitting ends, Strength and restoring NATURAL HAIR COLOR.

Using JIB you will never be bald or grey. 100% Guaranteed.

Listed in Druggist Red-Blue Book. JIB Medicine Liquid 8 oz. A 16 week supply \$6.00. Money Order, P. P., Send today —

### J I B LABORATORIES

1437 So. 49th Avenue, Cicero, Ill.  
60650

### CRANE SAVINGS &

### LOAN ASS'N

**B. R. PIETKIEWICH,**  
President

2555 W. 47 th St., Chicago 32, Ill.

## ADMINISTRACIJA RAŠO

GARBĖS PRENUMERATORIAI,  
atsiuntę po \$15:

A. Andrulis, Evans Funeral Home,  
Dr. J. Jurgilas, Dr. J. Petrikonis.

### LD ŽURNALUI PAREMTI AUKOJO:

\$20 — Stasys Liseckas.  
Po \$10 — Danys Mekišius, J.  
Okunis.  
\$6 — Pr. Rudinskas.  
Po \$5 — Dr. K. Gečys, M. Stan-  
kūnienė, Stasys Damulis.  
\$3 — J. J. Ardys.  
Pi \$2 — L. Bajorūnas, J. Grybaus-  
kas, A. Orvidas, A. Pupulis, J. Va-  
liukevičius, Stella Sank, H. Misiū-  
nas.  
\$1 — J. Bacevičius.

Visiems nuoširdžiai dėkojame —  
Administracija

## LIETUVIŲ DIENŲ

žurnalo ir knygų

## PLATINTOJAI

### J. A. V-se

Brooklyn, N. Y. — "Darbininko" adm-ja.  
So. Boston, Mass. — S. Minkus.  
Chicago, Illinois — Balys Brazdžionis,  
'Draugas', 'Marginiai', 'Terra' Gifts  
International.  
Cleveland, Ohio — "Dirva", V. Rociūnas.  
Detroit, Mich. — "Gaiva", "Neringa".  
St. Anthony's Parish Library.  
Grand Rapids, Mich. — J. Belinis.  
Kenosha, Wis. — B. Juška.  
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas.  
Putnam, Conn. — Immaculata Conception  
Convent.  
Rochester, N. Y. — A. Sabalis.  
Waterbury, Conn. — "Spauda".  
Woodhaven, N. Y. — "Romuva".

### Anglijoje

Kew, Surrey — "Dainora".  
Bradford, Yorks — Kun. J. Kuzmickis.

### Australijoje

Adelaide, Edwardstown — A. Kubilius.  
Melbourne - St. Kilda — N. Butkūnas  
Sydney — Kun. P. Butkus.  
Glen Osmond, S. A. — E. Reisonienė.  
Mirren, S. A. — J. Rupinskas.

### Italijoje

Roma — Mnsgr. V. Mincevičius.

### Kanadoje

London, Ont. — A. Puteris  
Toronto, Ont. — V. Aušoras, A. Kuolas,  
P. Misevičius,  
Montreal, Que. — P. Rudinskas, (Parish  
Library)  
Sudbury, Ont. — Kun. A. Sabas.

Skolingsiems mūsų prenumerato-  
riams primename, kad prenumera-  
tos skolos sunkina žurnalo leidimą.

## LIETUVIŲ radijo PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

### Los Angeles, Calif.



**KALIFORNIJOS LIETUVIŲ radijas  
LITHUANIAN MELODIES**  
Stotis KTYM, banga 1460 AM  
Šeštadieniai 11:30 — 12:30 p. p.  
Valdybos pirm. Vl. Gilyš, 1256 Mariposa  
St., Glendale, Calif. 91205; tel. 241-1466  
Išd. Jz. Mitkus, 2610 Griffith Pk. Blvd.,  
Los Angeles, Calif. 90039; tel. 662-6591.  
Programų vyr. red. St. Pautienienė, 841  
Stanford St., Santa Monica, Calif. 90403,  
tel. 828-3779.

### Baltimore, Md.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"  
Girdima Marylande ir Washington, D.C.  
Sekmadieniai 10 — 11 val. ryto  
per FM radijo stotį WFMM 93.1 mgcl.  
Programos vedėjai: Albertas Juškus,  
4515 Wilmslow Rd., Baltimore, Md. 21210  
Tel.: 366-4515  
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.,  
Baltimore, Md. 21227; Tel.: 242-1779

### So. Boston, Mass.

Lietuvių radijo valanda  
**LAISVĖS VARPAS**  
Sekmadieniai 11 — 12 val. priešpie-  
t. AM 1430 klc iš WWEL radijo stoties  
Medford-Boston, Mass. 02155  
Petras Viščinis, vedėjas,  
173 Arthur St., Brockton, Mass. 02402  
Telefonas: 586-7209

### LIETUVIŲ radijo KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. radijo programa Naujojoje  
Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m.,  
vedama Stepono ir Valentino Minkų, gir-  
dima sekmadieniai 1 val. — 1 val. 30 m  
Boston, Mass. — WLYN - 1360  
Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzi-  
ka, dainos ir Magdūtės pasaka.  
502 E. Broadway, So. Boston, Mass. 02127  
Telefonas: AN 8-0489

### Chicago, Illinois

**SOPHIE BARCUS  
radijo ŠEIMOS PROGRAMOS**  
7 programos savaitėje  
Pirmad. ir penktad. — 11 val. ryte;  
šeštad. ir sekmad. 8:30 — 9:30 ryte  
Visos programos iš WOPA 1490 klc A. M.  
Programos vedėja Aldona Daukus-Barkus.  
Transliuojama iš nuosavos studijos.  
WOPA stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M.  
7159 S. Maplewood, Chicago, Ill. 60629  
Tel: HEmlock 4-2413.

### MARGUTIS

Seniausia liet. radijo programa Amerikoje.  
Isteigta muz. A. Vanagaičio 1928 m.  
Kasdien 8 val. — 9 val. vakaro  
(išskyrus šeštadienius ir sekmadenius)  
Programos vedėjas Petras Petrutis.  
Transliuojama iš nuosavos studijos  
2422 W. Marquette Rr., Chicago, Ill. 60629  
Telefonai: GR 6-2242; GR 6-2271.

### LITHUANIAN RADIO FORUM

Bi-Lingual Civic program in English  
and Lithuanian  
Produced by Anthony J. RUDIS  
Listener Participation Program  
PHONE 445-6842 and ask a question  
Saturday 8 p. m. to 9 p. m.  
WXRT-FM 93.1 MHz.  
Address: 9339 S. Oakley Chicago, Illinois

### Cleveland, Ohio

Lietuvių radijo Programa  
**TĖVYNĖS GARSAI**  
Girdima penktadieniai 8—9 val. vakaro  
per WXEN-FM stotį 106.5 mc..  
Vedėjas Juozas Stempužis.  
4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121  
Telef.: 382-9268.

### Detroit, Mich.

**LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ radijo VALANDA**  
WMZK-FM banga 98 mc  
Pirmadienį — trečiadienį — penktadienį  
nuo 8:00 iki 9:00 vakare  
Vedėjas — Ralph Valatka  
Telefonas: 537-5550.  
17696 Warwick, Detroit, Mich. 48219  
Arba Briedis, Realty Tel. 883-5244.

### LIETUVIŠKAS BALSAS-LITHUANIAN VOICE

WQRS-FM stotis. Banga 105.1 mc.  
Sekmadieniai 8:25 — 9:05 val. ryto  
išlaiko Radijo Klubas.  
Klubo pirm. — Kazys Gogelis.  
13436 Garfield Ave., Detroit, Mich. 48239  
Telefonas: 535-6683

### Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"  
Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė  
WRYM AM 840  
Kiekv. sekmadienį 4:15 — 5:15 val. p. p.  
Programos vedėjas A. Dragūnevičius.  
273 Victoria Rr., Hartford, Conn.  
Telefonas: CH 9-4502.

### New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" radijo valanda  
girdima kiekv. šeštad. 4 — 5 val. p. p.  
iš New Yorko stoties WEVD — 1330 klc.  
ir 97.9 meg. FM.  
Direktorius Jokubas J. Stukas,  
1467 Force Dr., Mountainside, N.J. 07092  
232-5565. (Code 201)  
Kultūrinė lietuvių radijo valanda anglų k.  
per SETON HALL Un-to stotį WSOU-FM  
pirmad vak. 8:05 — 9:00 — 89.5 mg.  
Vedėjas J. J. Stukas.

### "LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį  
nuo 9 iki 10 val. ryto  
iš WHBI stoties 105.9 FM banga.  
Adresas: Romas Kezys, 62-15 69 place,  
Middle Village, N. Y. 11379.  
Telefonas: TW 4-1288.

### Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa  
**BENDRUOMENĖS BALSAS**  
Stotis WTEL — 860 kilocycl.  
Šeštadieniai nuo 1:30 iki 2:30 p. p.  
Kultūrinės apžvalgos, žinios, vietos kroni-  
ka, muzika ir skelbimai.  
Programas tvarko ir praveda  
redakcinis kolektyvas.  
Rašyti: "Bendruomenės Balsas"  
1203 Green St., Phila., Pa. 19123.  
Telefonas: PO 5-0932.

### Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in  
Pittsburgh, Penn.  
Pittsburgh, Penn. — WPIT - 730 klc.  
Sekmadieniai 12 val. — 1 val. p. p.  
Programos vedėjai:  
Povilas ir Gertruda Dargiai.  
Visais reikalais kreiptis:  
2040 Spring Hill R., Pittsburgh, Pa. 15216

### Rochester, N. Y.

Kultūrinė lietuviška valandėlė  
Sekmadieniai 6 val. popiet.  
per WCMF-FM, 96.5 mc.  
Išlaiko Lietuvių Radijo Klubas.  
Klubo valdyba: Pr. Puidokas, pirm., 580  
Wilkins St., (14621); A. Cieminis, vicep.,  
R. Kiršteinis, sek. 229 Nester St. (14621);  
V. Žmuidzinis, išd., L. Laukaitienė, narė.  
Programų vedėjai: O. Adomaitienė, A.  
Cieminis, V. ir N. Draugeliai, A. Dziako-  
nas, St. Ilgūnas, R. Kiršteinis, Br. Krokys  
V. ir B. Litvinai, J. Šipaila, D. Ūturilienė  
V. Žmuidzinis.

### Waterbury, Conn.

**LIETUVIŲ radijo PARTIJA**  
WBRY, Waterbury, 1590 kilocycles.  
Kiekvieną šeštadienio vakarą 6:10—7:00  
Programos vedėjas ir direktorius  
John D. Adams (Adomaitis).  
5 Harriet Ave., Waterbury, Conn. 06708  
Telefonas: 753-8898.

### Montreal, Canada

**LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS**  
Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. v.  
CFMB stotis — Banga 1410.  
Programos vedėjas L. Stankevičius.  
1053 Cr. Albanel, Duvernay, P. Q. Canada  
Telefonas: 669-8834

### Toronto, Ont., Canada

**TĖVYNĖS PRISIMINIMAI**  
7 radijo programos savaitėje  
Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio  
4 — 5 val. p. p.  
Trečiadienį vak. 7 — 8:15 v. v.  
Šeštadienį 3 — 3:30 val. p. p.  
Visos programos transliuojamos iš  
Toronto stoties CHIN, banga 101 FM  
Programos vedėjas Jonas R. Simanavičius  
175 Parkside Dr., Toronto 3, Ont.  
Telefonas: 534-1274.

### Roma, Italia

**ROMOS radijas**  
Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min.  
iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku,  
41,15 ir 50,34 metrų bangomis.  
Vedėjas Dr. J. Gailius.  
Circonvallazione NOMETANA 162.

### Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje.  
Sekmad. rytais 10:30-11:00 Lietuvos laiku  
ir kiekv. vakarą 20:15-20:30 Lietuvos laik.  
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.  
Vedėjas Kun. Dr. V. Kaziūnas.  
Adresas: Sezione Litvana, Stazione Radio  
CITTA DEL VATICANO.

### LIETUVIAI TELEVIZIJOJE

Isteigta 1966

WCIU - TV Channel 26

Sekmadeniai 8:30

5845 So. Oakley Ave., Chicago, Ill. 60636  
Tel. (312) 778-2100

Tollus šlutas, vald. pirm.



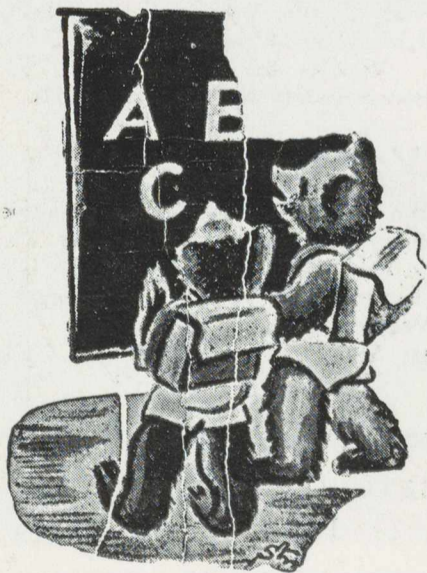
Solistės Ginos Čapkauskienės įdainuota plokštelė taip pat gaunama LD žurnalo leidykloje. Kaina \$5

Mūsų knygyne taip pat galite gauti

lengvosios muzikos  
šokių, maršų, chorų dainų,  
atskirų solistų  
PLOKŠTELIŲ.

Vytės Nemunėlio

## Meškiukas Rudnosiukas

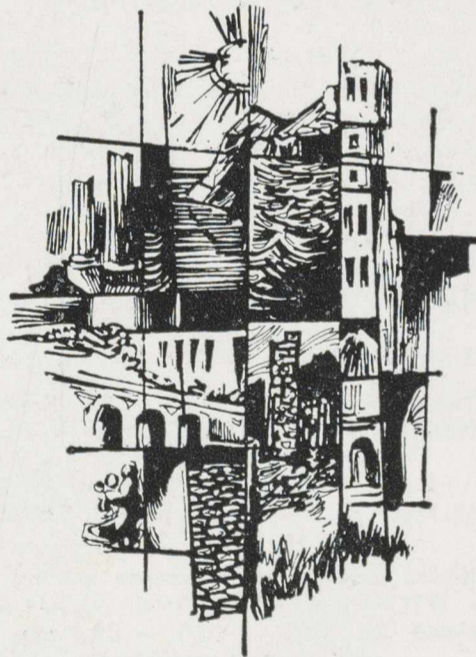


su spalvotomis V. Stančikaitės  
ilustracijomis.

Kaina \$3.00

### Juozo Tininio

meilės romanas laiškais  
ir prozos bei poezijos vertimai  
**LAIŠKAI ANDROMACHAI**



Su dail. Alf. Dociaus iliustracijomis

Gražaus albumo formato  
Išleido "Lietuvių Dienos"  
Kaina \$4.00

Gaunama leidykloje ir pas knygų  
platintojus.

"LIETUVIŲ DIENŲ" LEIDYKLA

4364 Sunset Boulevard  
Hollywood, California 90029

## A. Baranauskas THE FOREST OF ANYKŠČIAI

(Anykščių šilelis)  
Poema

Angliškai išvertė Nadas Rastenis  
(Su liet. originalu)

Redagavo ir įžangos žodį parašė  
J. Tininis. Iliustruota medžio raižiniais. Didelio formato. Puiki dovana mūsų studijuojančiam jaunimui ir amerikiečiams.

Antroji laida

Kaina \$3.50



Nadas Rastenis,  
Anykščių šilelio ir Metų vertėjas.

Ši ir daug kitų lietuviškų knygų

"Lietuvių Dienų" knygyne,

4364 Sunset Blvd., Hollywood,  
Calif. 90029

Telefonai: NO 4-2910; NO 4-2919

## POEZIJA ir PROZA



skaito  
autorai

Literatūros plokštelė

## KETURI AUTORIAI

Poezijos, satyros - humoro ir prozos kūrinius skaito keturi mūsų rašytojai

PULGIS ANDRIUŠIS, BERNARDAS BRAZDŽIONIS,  
ANTANAS GUSTAITIS ir STASYS SANTVARAS

Plokštelė ilgo grojimo, H. F.

Kaina \$5.00

Galima gauti leidykloje ir pas platintojus.

4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif. 90029

\*\*\*\*\*